

Ogłoszenie o przeprowadzeniu konsultacji

Zgodnie z uchwałą nr XXV/239/05 Rady Gminy Ludwin z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Ludwin, Wójt Gminy Ludwin zarządza konsultacje w sprawie: projektu uchwały w sprawie przyjęcia do realizacji dokumentu pn. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ludwin na lata 2023-2030. Konsultacje odbędą się w terminie od 6.12.2022 r. do 13.12.2022 r. w formie pisemnej.

Projekt dokumentu zostanie umieszczony na stronie internetowej gminy: www.gminaludwin.pl/
Wersję papierową można pobrać w Ośrodku Pomocy Społecznej w Ludwinie.
Opinie i uwagi do projektu uchwały można składać osobiście w Ośrodku Pomocy Społecznej w Ludwinie, pocztą na adres: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie, Ludwin Kolonia 24, 21-075 Ludwin pod numerem telefonu (81)75-70-337, oraz pocztą elektroniczną na adres: opsludwin@wp.pl.

**UCHWAŁA NR/...../2022
RADY GMINY LUDWIN
z dnia 2022 r.**

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Ludwin na lata 2023-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 w zw z art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.), Rada Gminy Ludwin uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ludwin na lata 2023-2030”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

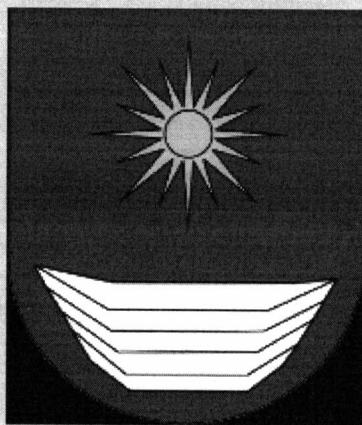
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023 r.

Uzasadnienie
do projektu uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Ludwin na lata 2023-2030

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ludwin na lata 2023-2030 jest wieloletnim dokumentem definiującym ważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Ludwin. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych działań. Strategia stanowi jeden z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Dotychczasowa strategia utraciła swoją ważność, w związku z tym należy podjąć uchwałę w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ludwin na lata 2023-2030.

Mając na uwadze powyższe, podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUDWIN NA LATA 2023-2030

**GMINA LUDWIN
OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
2022**

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WSTĘP	4
1. PODSTAWY PRAWNE	6
1.1 USTAWY	6
1.2 DOKUMENTY STRATEGICZNE	7
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY LUDWIN	13
2.1 POŁOŻENIE GMINY	13
2.2 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	16
2.3 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	24
2.4 GOSPODARKA	25
2.5 SYTUACJA NA RYNKU PRACY	26
2.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	30
3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	35
3.1 DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W LUDWINIE	35
3.2 CHARAKTERYSTYKA GRUP OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ	52
3.3 IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	55
3.4 PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	59
4. ANALIZA SWOT	60
5. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE	62
5.1 MISJA	62
5.2 CEL GŁÓWNY	62
5.3 CELE SZCZEGÓŁOWE	63

6.	MONITORING, WDRAŻANIE I EWALUACJA STRATEGII	70
7.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	74
	UWAGI KOŃCOWE	75
	SPIS ILUSTRACJI	76

WSTĘP

Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej w gminie. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi dokument, który umożliwia spełnienie powyższych warunków.

Obowiązek przygotowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z zapisów ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., która określa przygotowanie powyższej strategii jako zadanie własne gminy.

Zgodnie z Ustawą strategia powinna zawierać następujące zagadnienia:

- diagnozę sytuacji społecznej;
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- określenie:
 - a. celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b. kierunków niezbędnych działań,
 - c. sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d. wskaźników realizacji działań.¹

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ludwin jest średniookresowym dokumentem planistycznym. Horyzont czasowy dokumentu obejmuje lata 2023-2030. Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym stałemu monitoringowi i ewaluacji zadań. Wprowadzenie procedur monitoringu i ewaluacji pozwoli na wprowadzenie zmian w realizacji poszczególnych celów i zadań w zależności od zmieniających się warunków i potrzeb społecznych.

Niniejszy dokument składa się z siedmiu rozdziałów. W rozdziale pierwszym omówiono podstawy prawne opracowania strategii oraz zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, następnie zaprezentowano charakterystykę Gminy Ludwin oraz diagnozę sytuacji społecznej, zawierającą identyfikację najważniejszych

¹ Art. 16b Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, tj..).

problemów społecznych gminy. W części czwartej zawarta jest analiza strategiczna gminy, zawierająca silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. W rozdziale piątym zostały wskazane cele strategiczne i podporządkowane im kierunki działań. W kolejnej części zaprezentowano opis monitorowania, wdrażania i ewaluacji Strategii. Rozdział siódmy opisuje źródła finansowania oraz czas realizacji.

Strategia została opracowana przez zespół złożony z pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej przy wsparciu innych osób i instytucji. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz opracowania i realizacji dokumentów strategicznych.

Prace nad dokumentem odbywały się w okresie obowiązywania stanu epidemii Covid-19, a następnie w czasie kryzysu uchodźczego i gospodarczego spowodowanego agresją Rosji na Ukrainę, co znacznie ograniczyło możliwości współpracy pomiędzy instytucjami, organizacji spotkań roboczych, warsztatów oraz spotkań otwartych z mieszkańcami.

Bazę do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii stanowiły dokumenty zastane w postaci materiałów i analizy statystycznych gromadzonych przez Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne instytucje z terenu gminy Ludwin. Ponadto wykorzystano dane statystyczne udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny na portalach Bank Danych Lokalnych oraz Strateg. Na każdym etapie prac nad strategią, propozycje jej zapisów były konsultowane z poszczególnymi interesariuszami.

Ze względu na ograniczenia związane z trwającą pandemią, nie było możliwe przeprowadzenie otwartych spotkań konsultacyjnych lub warsztatowych z mieszkańcami.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu polityki społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, a zwłaszcza organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej.

1. PODSTAWY PRAWNE

1.1 Ustawy

Niniejsza Strategia jako wieloletni dokument programowy, jest spójna z innymi programami dziedzinowymi obowiązującymi na szczeblu gminnym oraz dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
4. Ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
7. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
8. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
9. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
11. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego.
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
13. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
14. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
15. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
16. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

1.2 Dokumenty strategiczne

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008 –2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym. Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie.

Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):

1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

1.2 Polska Cyfrowa

1.3 Kapitał ludzki

1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):

2.1 Rozwój regionalny

2.2 Transport

III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)

3.1 Kapitał społeczny

3.2 Sprawne państwo

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio-i długofalowej polityki gospodarczej. Głównym celem Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu.

Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz

tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki. Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadcza polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Ze względu na realizację działań w obszarze polityki społecznej, najistotniejsze są cele:

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do 2030 roku (SRKS 2030)

SRKS 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym zorientowanym na wykorzystanie potencjału społeczeństwa obywatelskiego. SRKS 2030 jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych realizujących Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), rozwijając określone w niej postanowienia. Jej głównym celem jest poprawa jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, poprzez wdrażanie działań w trzech zasadniczych obszarach: Współdziałanie, Kultura oraz Kreatywność. SRKS 2030 wspiera realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym; poziomie unijnym, szczególnie w kontekście priorytetów ujętych w dokumentach programowych UE (Europa 2020) oraz na poziomie ONZ, głównie w kontekście celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030. SRKS 2030 stanowi kontynuację i aktualizację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, obowiązującej w latach 2013-2020.

SRKS 2030 opiera się na trzech obszarach tematycznych, dla których zostały sformułowane wyzwania znajdujące odzwierciedlenie w celach szczegółowych:

Cel 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne

Cel 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich

Cel 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Do pełnej realizacji wszystkich celów niezbędne jest współdziałanie różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej – podmiotów publicznych, organizacji społecznych, administracji samorządowej czy podmiotów prywatnych.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do roku 2023. Ekonomia społeczna i solidarna.

W dokumencie krajowym zidentyfikowano następujący cel główny:

Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności publicznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego.

Zgodnie z zapisami Programu osiągnięcie celów Programu będzie możliwe dzięki realizacji działań mieszczących się w ramach pięciu kluczowych priorytetów oraz dziewiętnastu kierunków interwencji publicznej. Priorytety i kierunki zostały określone na podstawie analizy celów, które mają realizować oraz na podstawie zidentyfikowanych potrzeb sektora ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 1: *Odpowiedzialna wspólnota* – sposób realizacji tego celu zawiera Priorytet I, w którym w warstwie merytorycznej główny akcent, w kontekście odpowiedzialnej wspólnoty, położony jest na realizację usług prozatrudnieniowych i usług użyteczności publicznej jako determinant rozwoju ekonomii społecznej; Priorytet III odnosi się do uwarunkowań w zakresie tworzenia sieci współpracy oraz wspierania animacji lokalnej; Priorytet V określa miejsce i rolę edukacji na rzecz rozwoju odpowiedzialnej wspólnoty.

Cel operacyjny 2: *Otoczenie* – realizowany jest za pomocą instrumentów, zadań i rekomendacji zawartych w Priorytetach II i III, dotyczących tworzenia przyjaznego otoczenia prawnego, organizacyjnego i finansowego (infrastrukturalne oparcie dla rozwoju sektora ekonomii społecznej);

Cel operacyjny 3: *Przywództwo* – realizowany jest za pomocą środków i propozycji rozwiązań systemowych zawartych w Priorytecie IV, obejmujących kwestie koordynacji działań na poziomie krajowym i regionalnym, kwestie włączenia ekonomii społecznej

w główny nurt polityk publicznych, problematykę wsparcia dla działań siecujących i rzeczniczych sektora ekonomii społecznej oraz mechanizmów opisanych w Priorytecie III, w zakresie budowy sieci współpracy i w Priorytecie V, w zakresie upowszechniania kompetencji.

Cel operacyjny 4: *Kompetencje* – realizowany jest za pomocą ustalonych kierunków działań zawartych w Priorytecie V, obejmujących kwestie świadomościowe, edukacyjne i kompetencyjne na rzecz ekonomii społecznej. Wszystkie priorytety, działania i konkretne kierunki interwencji zostały określone w taki sposób, aby można było precyzyjnie określić zadania do wykonania oraz metodę ich oceny.

Program Rządowy Dostępność Plus 2018-2025

Program Dostępność Plus jest programem rządowym ukierunkowanym na zapewnienie skoordynowanych, wieloaspektowych i systemowych działań w celu podniesienia jakości i zapewnienia niezależności życia osób o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych i osób z trwałymi lub czasowymi trudnościami w zakresie mobilności lub percepcji. W programie przewidziano do realizacji projekty ujęte w ramach 44 działań przypisanych do 8 obszarów interwencji: architektura, transport, edukacja, służba zdrowia, cyfryzacja, usługi, konkurencyjność i koordynacja. Realizowane projekty finansowane są z różnych źródeł: funduszy UE i EOG, ze środków JST, Budżetu Państwa, funduszy celowych (PFRON) oraz ze środków prywatnych. Realizacja założeń programu przewidziana jest na lata 2018-2025.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 jest dokumentem samorządu województwa ukierunkowanym na realizację polityki rozwoju województwa w zakresie wspierania i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Ma charakter dokumentu regionalnego. Taka relacja pozwala na przygotowanie na poziomie gmin i powiatów wielu dokumentów strategicznych i projektów, które umożliwiać będą aplikowanie przez podmioty społeczne i samorządowe o różne formy wsparcia, w tym finansowe, na realizację lokalnych inicjatyw z zakresu włączenia społecznego.

W wyniku tych prac zostały zdefiniowane dla Województwa Lubelskiego następujące obszary strategiczne polityki społecznej:

1. Bezrobocie i bierność zawodowa. Ubóstwo i dziedziczenie biedy.
2. Starzejące się społeczeństwo.
3. Wsparcie dziecka i rodziny.
4. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.
5. Zdrowie psychiczne.
6. Rozwój społeczności lokalnej.
7. Ekonomia społeczna i solidarna.

Celem głównym Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021–2030 jest *wspieranie działań i rozwój instytucji służących zabezpieczeniu podstawowych potrzeb mieszkańców województwa lubelskiego, a także integracja społeczeństwa regionu poprzez wzmocnienie aktywności mieszkańców i współdziałanie instytucji publicznych, gospodarczych oraz organizacji pozarządowych.*

Program Rozwoju Gminy Ludwin na lata 2021-2027, z perspektywą do roku 2035 w ramach Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Obszaru Zielone Zagłębie

Możliwość tworzenia strategii rozwoju ponadlokalnego została wprowadzona w Ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w nowelizacji z 2020 roku [Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, 2020, z 2020 r. poz. 1378, 2327]. Wspomniana ustawa wprowadza także pojęcie obszaru funkcjonalnego, w ramach którego gminy mogą wspólnie opracować dokument strategiczny. W związku z tym zdefiniowano obszar funkcjonalny „Zielone Zagłębie”, obejmujący gminy Cyców, Ludwin, Milejów, Puchaczów oraz Urszulin.

Dokument zawiera diagnozę najważniejszych wyzwań rozwojowych całego obszaru funkcjonalnego, jak również poszczególnych gmin.

Wizja rozwoju „Zielonego Zagłębia” opiera się na następujących celach:

1. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty na systemie edukacji, lokalnym potencjale przyrodniczym i sieciach powiązań,

2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i profilaktyka, wsparcie grup defaworyzowanych.
3. Ochrona walorów środowiska i działania mitygacyjne (zapobiegawcze).²

Z punktu widzenia realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych najbardziej istotny jest cel nr 2, do którego bezpośrednio nawiązuje niniejszy dokument.

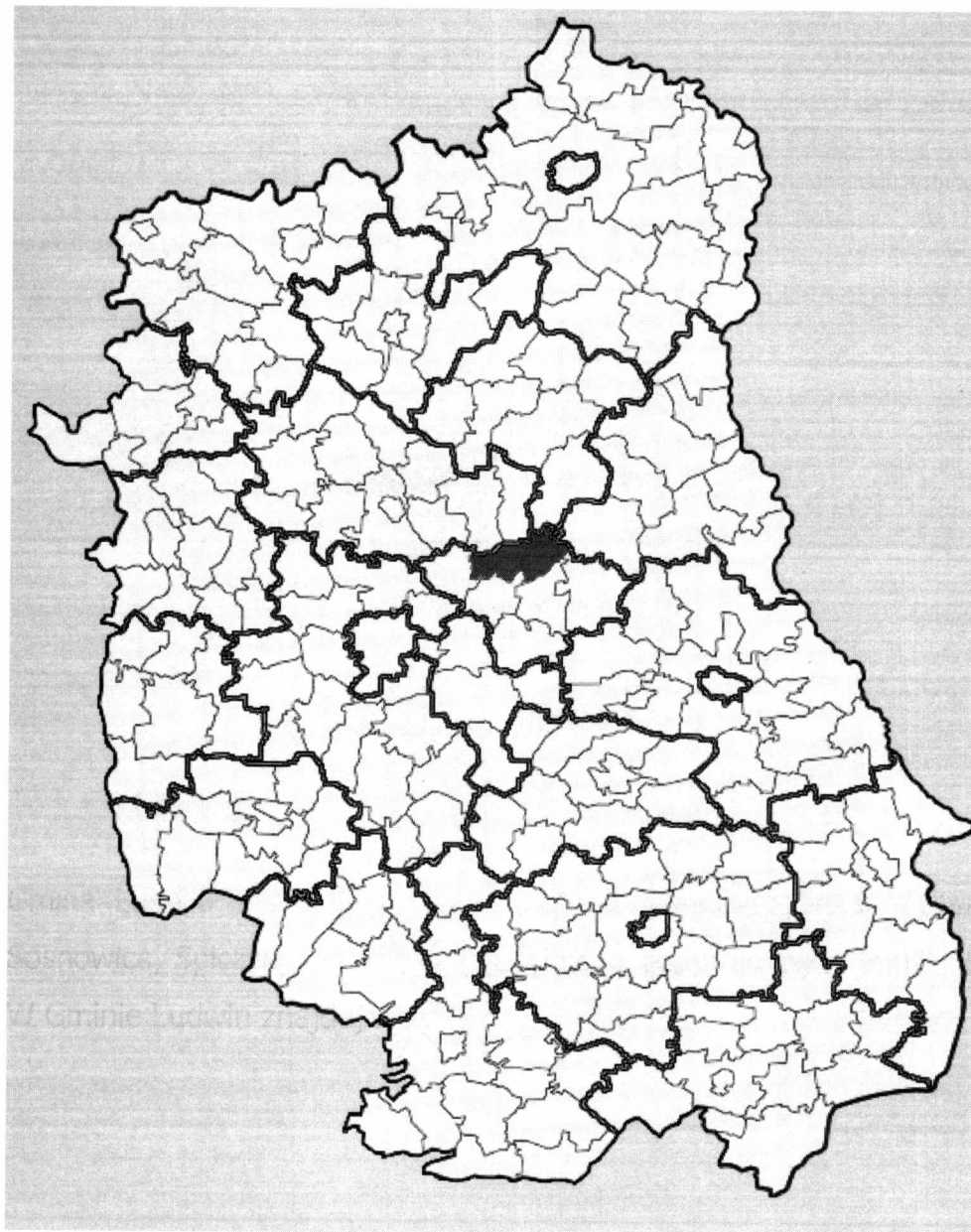
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY LUDWIN

2.1 Położenie gminy

Gmina Ludwin to gmina wiejska położona w powiecie łęczyńskim, w środkowej części województwa lubelskiego. Gmina jest oddalona o ok. 5 km od Łęcznej i o ok. 30 km od stolicy województwa – Lublina.

² Zielone Zagłębie - Strategia rozwoju ponadlokalnego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035 roku, <https://gminaludwin.pl/wp-content/uploads/2021/08/PROJEKT-UCHWALY-STRATEGIA.docx>

Rysunek 1. Położenie gminy Ludwin na mapie województwa lubelskiego.

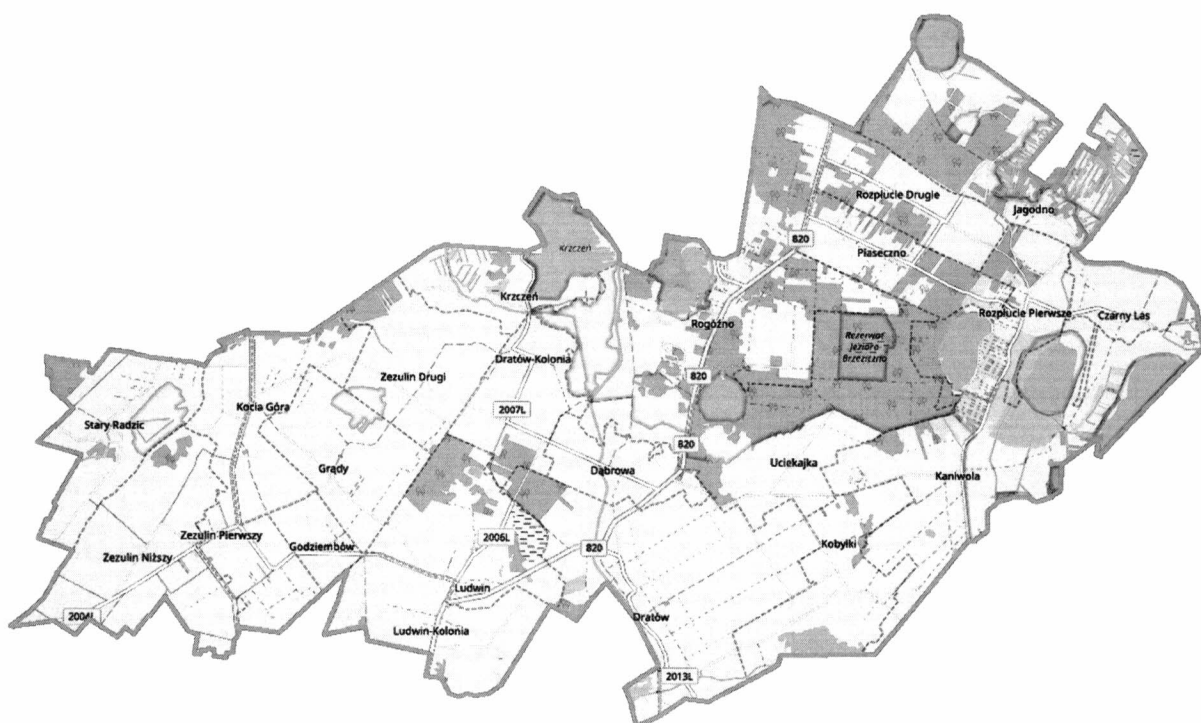

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwin_\(gmina\)#/media/Plik:Lub_Leczynski_Ludwin.png](https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwin_(gmina)#/media/Plik:Lub_Leczynski_Ludwin.png)

Gmina Ludwin sąsiaduje z gminami Cyców, Łęczna, Ostrów Lubelski, Puchaczów, Sosnowica, Spiczyn, Urszulin oraz Uścimów. Teren gminy zajmuje obszar 122,2 km². W Gminie Ludwin znajduje się 21 sołectw, są to:

- Czarny Las,
- Kaniwola,
- Piaseczno,
- Rozpłucie Pierwsze,
- Rozpłucie Drugie,
- Jagodno,
- Rogóžno,
- Ludwin,
- Ludwin-Kolonia,
- Grądy,
- Zezulin Drugi,
- Zezulin Pierwszy,
- Zezulin Niższy,
- Radzic Stary,
- Kocia Góra,
- Dąbrowa,
- Dratów,
- Kobyłki,
- Uciekajka,
- Krzcheń,
- Dratów Kolonia.

Rysunek 2. Mapa gminy Ludwin.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwin_\(gmina\)#/media/Plik:Ludwin_\(gmina\)_location_map.png](https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwin_(gmina)#/media/Plik:Ludwin_(gmina)_location_map.png)

Na terenie Gminy Ludwin występują jeziora (m.in. Rogóźno, Łukcze, Zagłębocze, Piaseczno, Dratów), a także ciek wodny i torfowiska, które decydują o wysokim potencjale przyrodniczym, turystycznym oraz rekreacyjnym gminy.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy, na terenie gminy Puchaczów, znajduje się kopalnia węgla kamiennego Bogdanka, która oddziałuje na sąsiadujące obszary jako miejsce pracy, przyczyniając się do rozwoju gospodarczego okolicznych gmin.

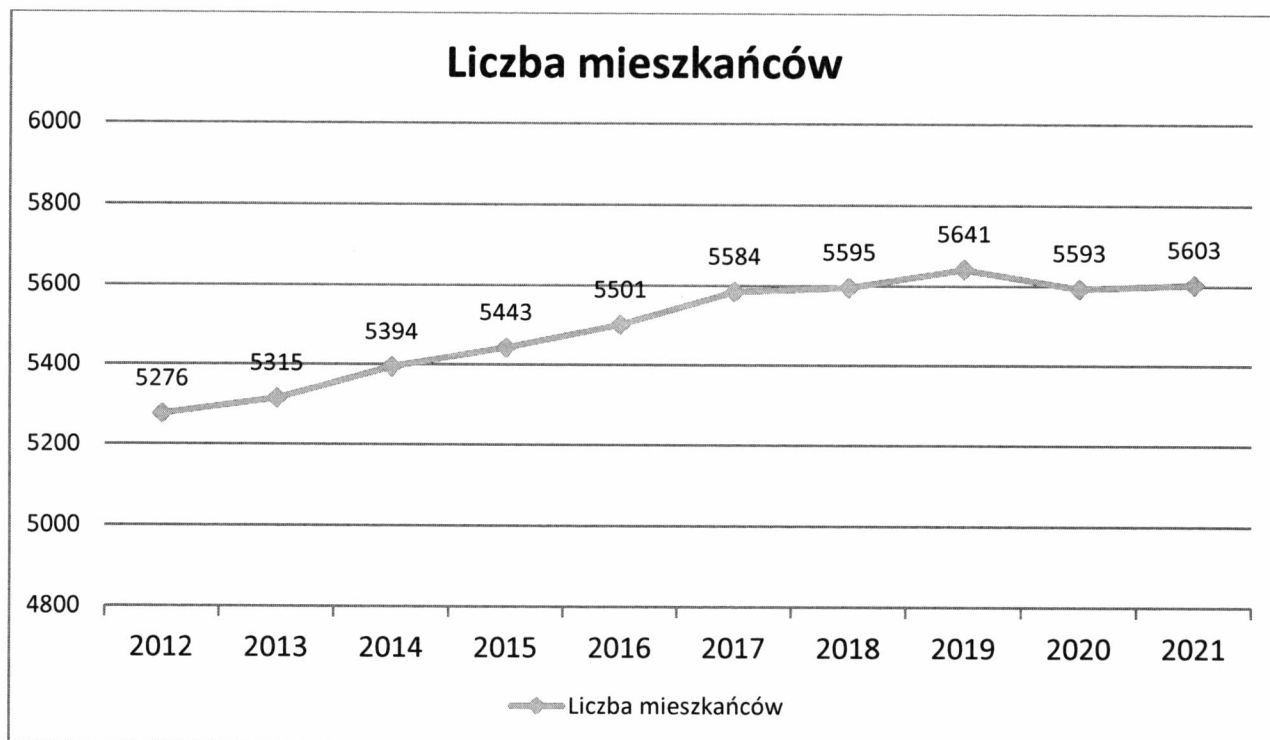
2.2 Sytuacja demograficzna

Liczba mieszkańców

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 XII 2021 roku ludność faktycznie zamieszkałą gminę Ludwin wynosiła 5603 osób. Na podstawie

analizy danych na temat ludności z lat 2012-2021 można zauważyć, że liczba mieszkańców gminy ulegała systematycznemu zwiększaniu. Jedynym rokiem ze spadkiem liczby mieszkańców był rok 2020, co należy wiązać z sytuacją epidemiologiczną w tym okresie. W skali 10 lat w gminie przybyło 327 mieszkańców (około 6,2%).

Wykres 1. Liczba mieszkańców.

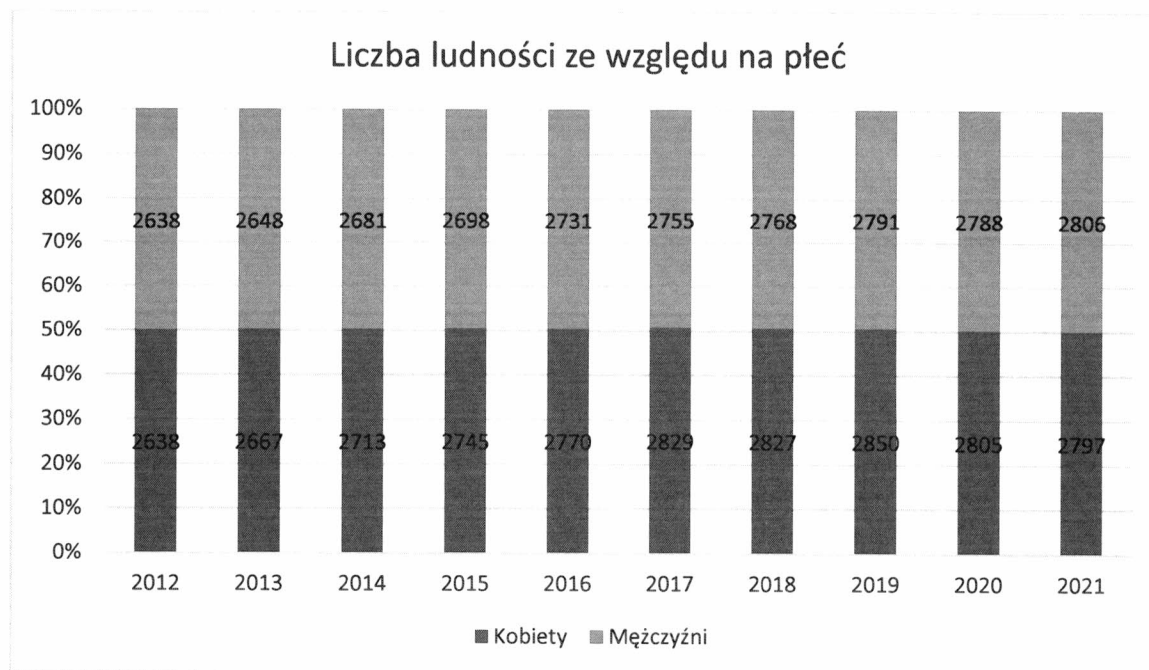

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Współczynnik feminizacji

Z analizy danych za lata 2012-2021 wynika, że przez większość badanego okresu utrzymywała się nieznaczna przewaga kobiet, choć w roku 2021 sytuacja uległa odwróceniu.

Wykres 2. Liczba ludności ze względu na płeć.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na dzień 31.12.2021 r. gminę Ludwin zamieszkiwało 2806 mężczyzn oraz 2797 kobiet, co stanowiło 49,92% ogółu mieszkańców gminy. Ze względu na niewielką różnicę, w przeliczeniu na 100 mężczyzn wskaźnik feminizacji wynosił 100. Współczynnik feminizacji w gminie, powiecie i województwie obrazuje poniższa tabela:

Tabela 1. Porównanie współczynnika feminizacji w roku 2021.

	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
gmina Ludwin	100
powiat łęczyński	104
województwo lubelskie	107

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Współczynnik feminizacji w gminie Ludwin jest wyraźnie niższy od średniej powiatowej, a zwłaszcza wojewódzkiej.

Ruch naturalny

Z analiz z lat 2016-2021 liczba mieszkańców stale się zwiększała. Bezpośredni wpływ na ten proces miały przede wszystkim dodatnie saldo migracji, a w początkowym okresie również dodatni przyrost naturalny.

Zarówno liczba małżeństw, liczba zgonów, a także liczba urodzeń żywych ulegały w badanym okresie pewnym wahaniom. Liczba małżeństw zawieranych w każdym roku, pomimo wahań, pozostała dość podobna. Liczba urodzeń żywych w omawianych latach była również dosyć podobna, z wyjątkiem roku 2021, kiedy to wyraźnie spadła. Na uwagę zasługuje fakt wyraźnego zwiększenia liczby zgonów w latach 2020-21, gdy, w przeciwieństwie do lat ubiegłych, liczba zgonów przekroczyła liczbę urodzeń żywych. Sytuacja ta może wynikać z przebiegu pandemii Covid-19 w tym właśnie okresie i związanym z nią zwiększeniem śmiertelności.

Tabela 2. Ruch naturalny w gminie Ludwin w latach 2016-2021.

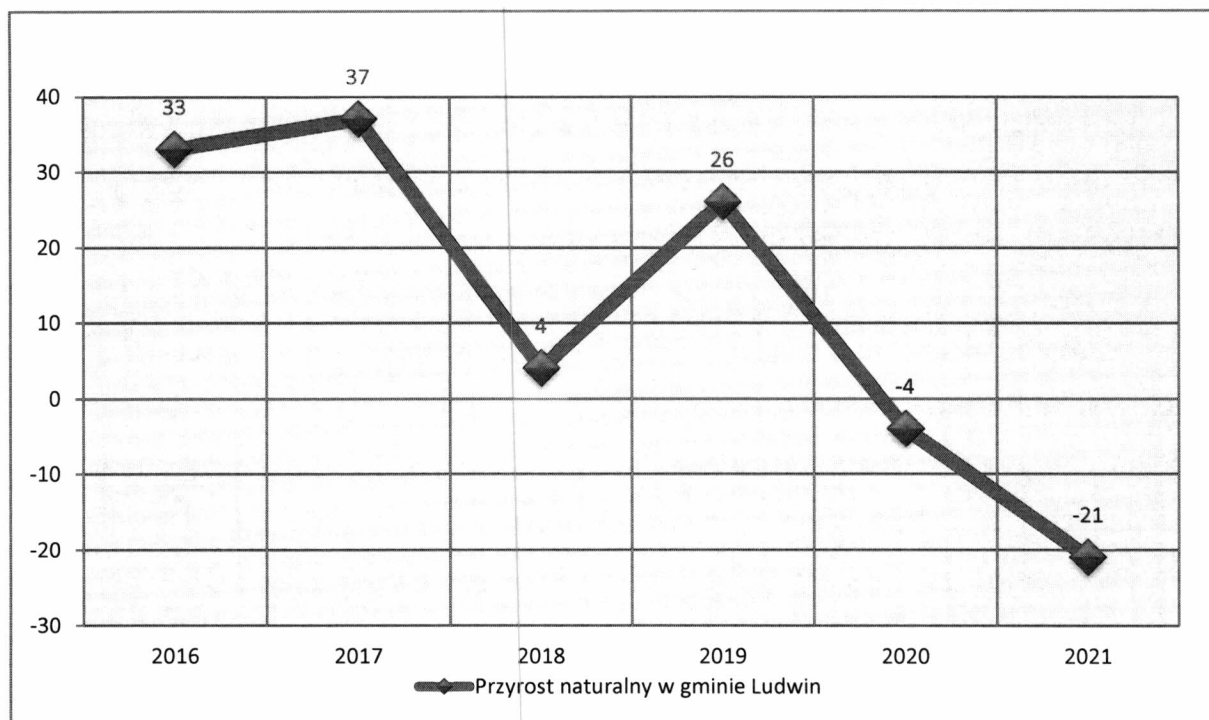
Rok	Liczba małżeństw zawartych	Liczba urodzeń żywych	Liczba zgonów
2016	34	74	41
2017	18	84	57
2018	33	63	59
2019	37	79	53
2020	25	72	76
2021	29	56	77

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny w gminie Ludwin w latach 2016-2019 był dodatni, natomiast w latach 2020-21 nastąpiło odwrócenie tego trendu. Największy wzrost zanotowano w roku 2017 (37 osób), natomiast w roku 2021 nastąpił spadek o 21 osób. Ze względu na specyficzny charakter lat 2020-21 i zwiększenie śmiertelności w tym okresie, trudno wnioskować czy ta negatywna tendencja będzie kontynuowana w kolejnych latach.

Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Ludwin.

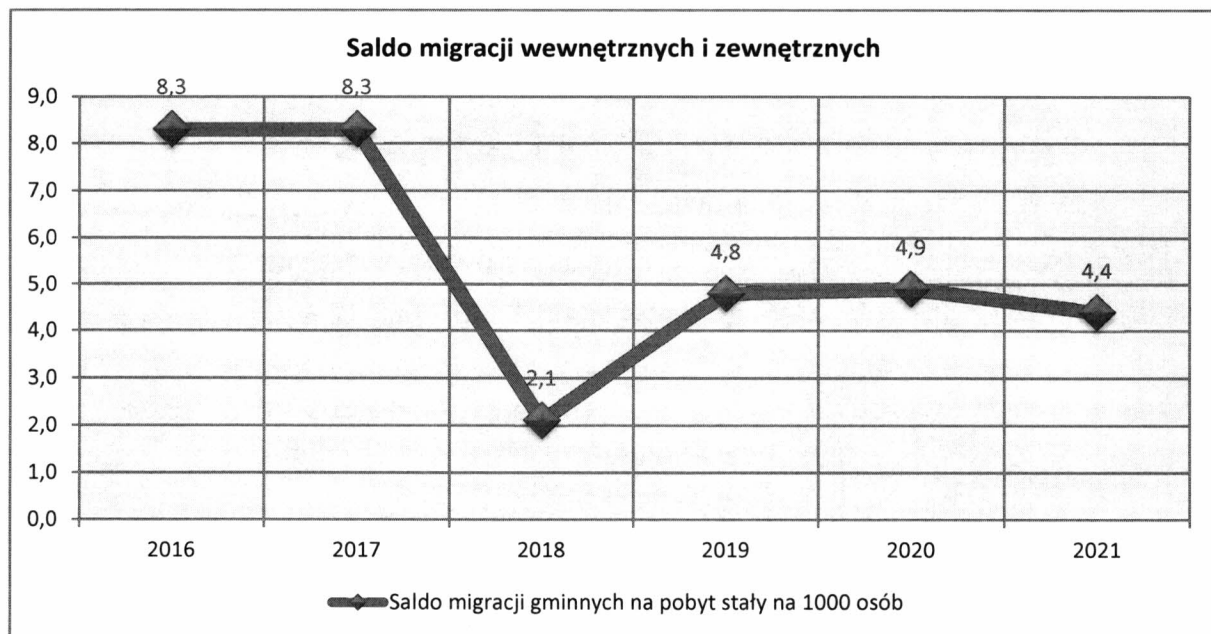

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Migracje

Istotny wpływ na liczbę ludności w latach 2016-2021 w gminie Ludwin miała także różnica między napływem a odpływem mieszkańców w danym roku. W tym przypadku dane przedstawiające saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 osób notowały stale dodatni wskaźnik.

Wykres 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Ludwin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych portalu Strateg GUS.

Struktura wiekowa mieszkańców

Ważna dla przyszłej kondycji demograficznej jest struktura wiekowa mieszkańców. Duża liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest jednym z warunków rozwoju gminy w przyszłości. Z danych GUS wynika, że w roku 2021 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym wynosił odpowiednio: 22,6%, 59,7% oraz 17,7%.

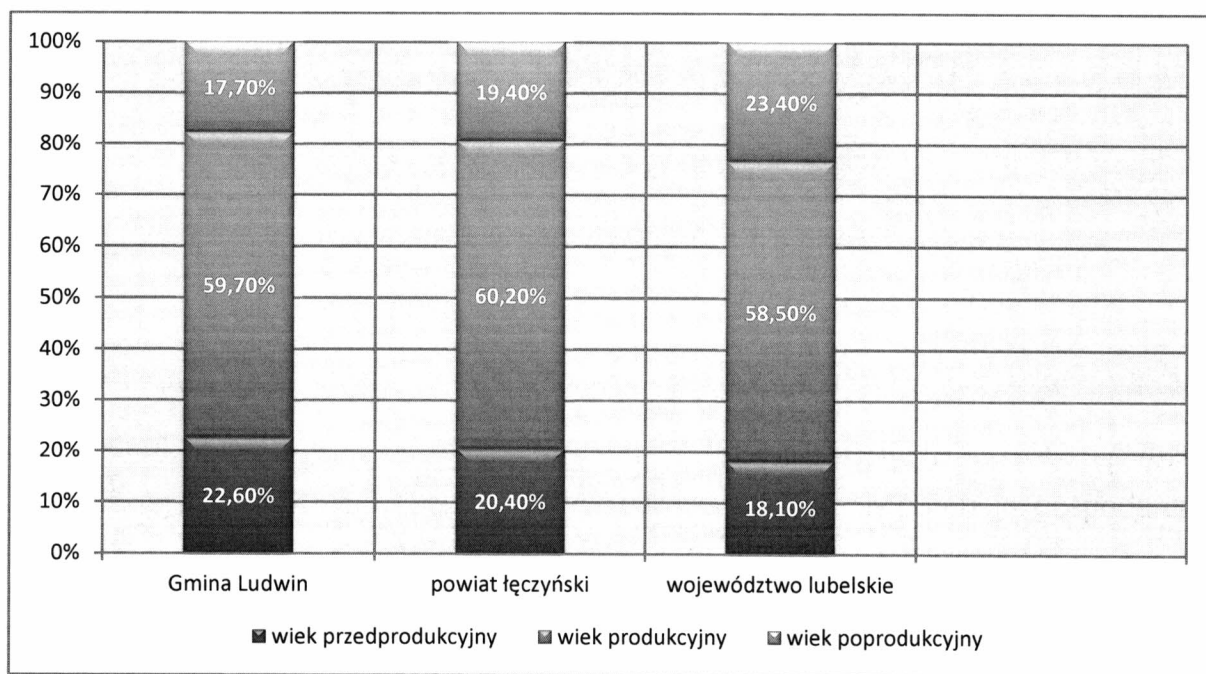
Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Ludwin w roku 2021.

Ludność w wieku	Udział % w ogólnej liczbie mieszkańców
przedprodukcyjnym	22,6%
produkcyjnym	59,7%
poprodukcyjnym	17,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba ludności w podziale na główne grupy wiekowe jest bardziej korzystna od podobnego zestawienia dotyczącego całego powiatu łęczyńskiego oraz wyraźnie lepsza od sytuacji w województwie lubelskim. Dla porównania, osób w wieku przedprodukcyjnym w powiecie wynosił 20,4%, a w województwie jedynie 18,1%. Udział osób w wieku produkcyjnym w powiecie łęczyńskim wynosił 60,2%, a w całym województwie lubelskim 58,5%. W przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym odsetek ten wynosił – odpowiednio 19,4% dla powiatu oraz 23,4% dla województwa.

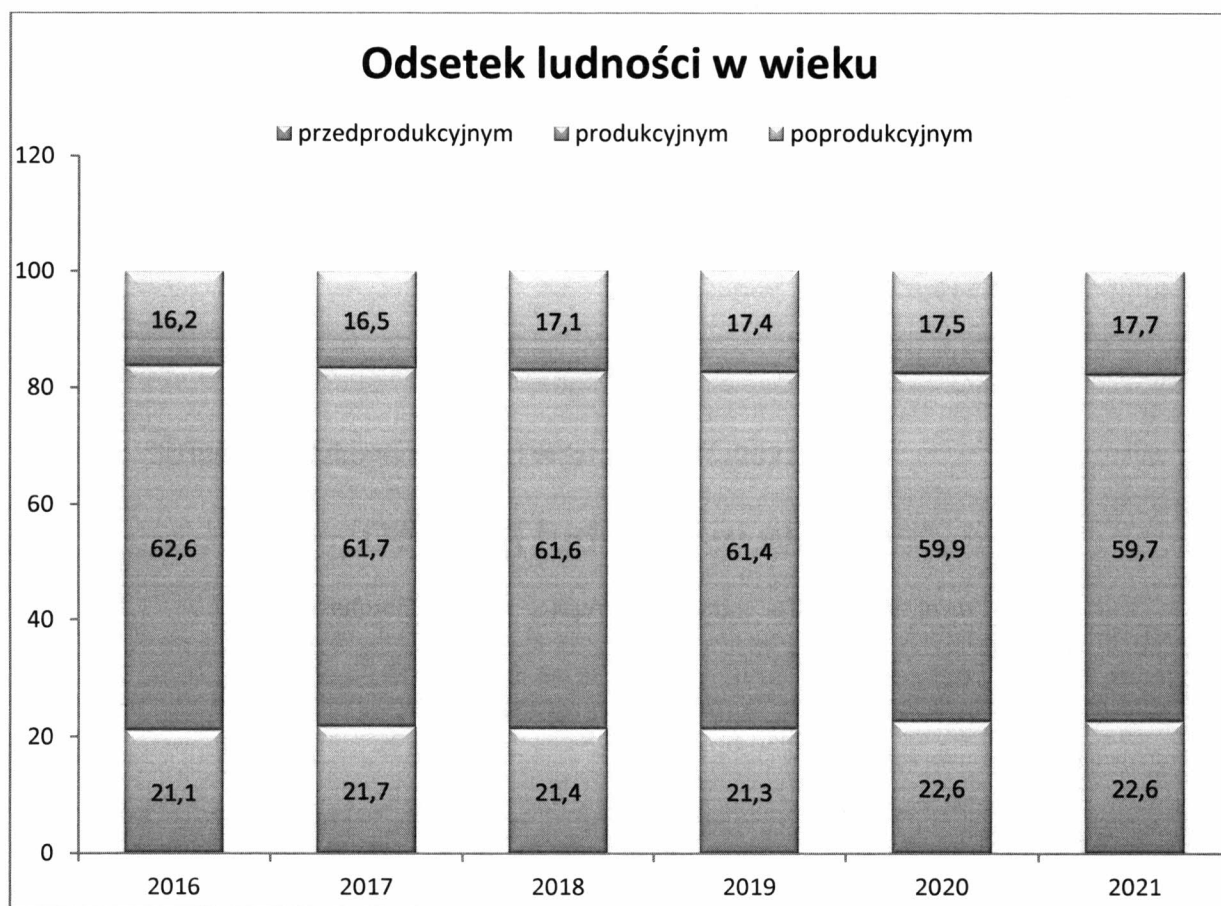
Wykres 5. Procentowa struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Porównanie liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ujęciu czasowym jest jednym z najważniejszych czynników pozwalających oszacować przyszły potencjał gospodarczy terenu, a poprzez to przewidzieć ewentualne problemy społeczne związane z sytuacją ekonomiczną, jest wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia.

Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w latach 2016-2021.

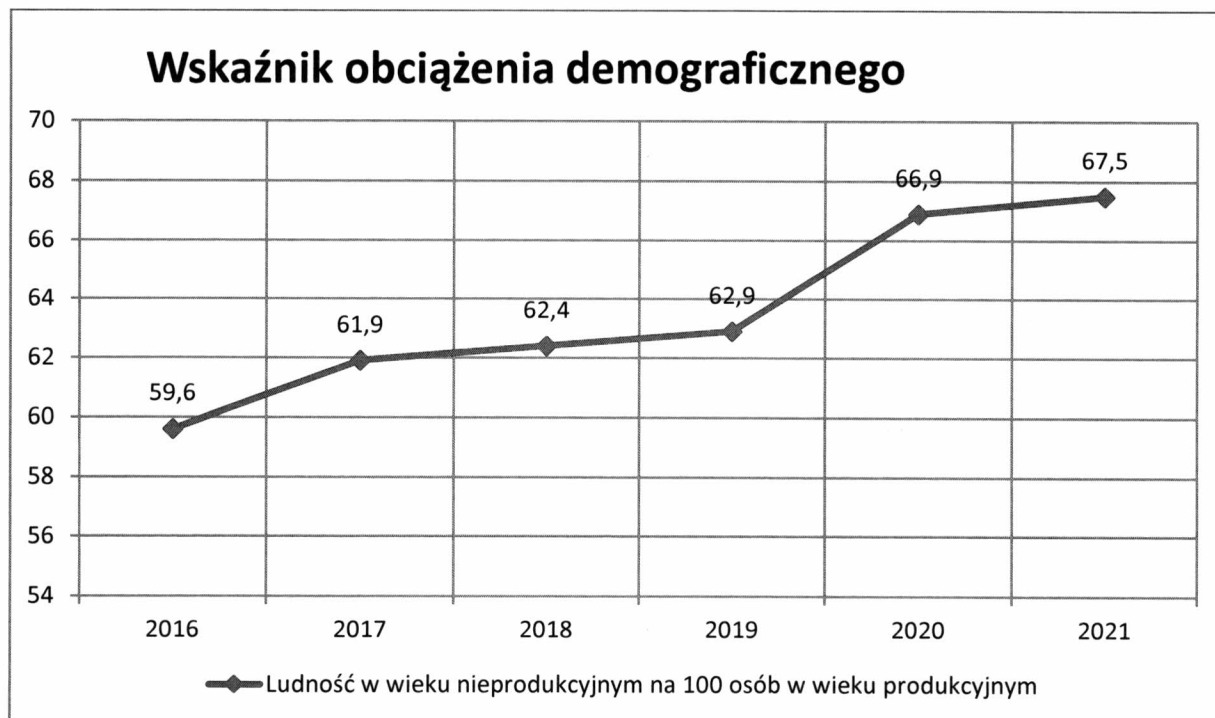
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza przedstawionych danych wskazuje na dość specyficzną sytuację, polegającą na stałym zwiększaniu się grupy osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Liczba osób w wieku produkcyjnym ulega natomiast systematycznemu zmniejszaniu.

Po zsumowaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (tzw. osoby w wieku nieprodukcyjnym) oraz porównaniu ich z liczbą w wieku produkcyjnym otrzymamy tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego. Wskazuje on liczbę osób, które znajdują się „na utrzymaniu” osób będących w szczycie aktywności gospodarczej. Wskaźnik ten przedstawia się dla gminy negatywnie. W latach 2016-2021 ulegał on corocznemu wzrostowi, osiągając wynik 67,5 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. O ile wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym jest zjawiskiem pozytywnym, to jednak stały spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym może

doprowadzić do nasilenia się niekorzystnych czynników demograficznych w gminie. Należy jednak zaznaczyć, że sytuacja w gminie Ludwin jest relatywnie korzystna na tle negatywnych zmian w strukturze wiekowej w skali województwa oraz kraju.

Wykres 7. Wskaźnik obciążenia demograficznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

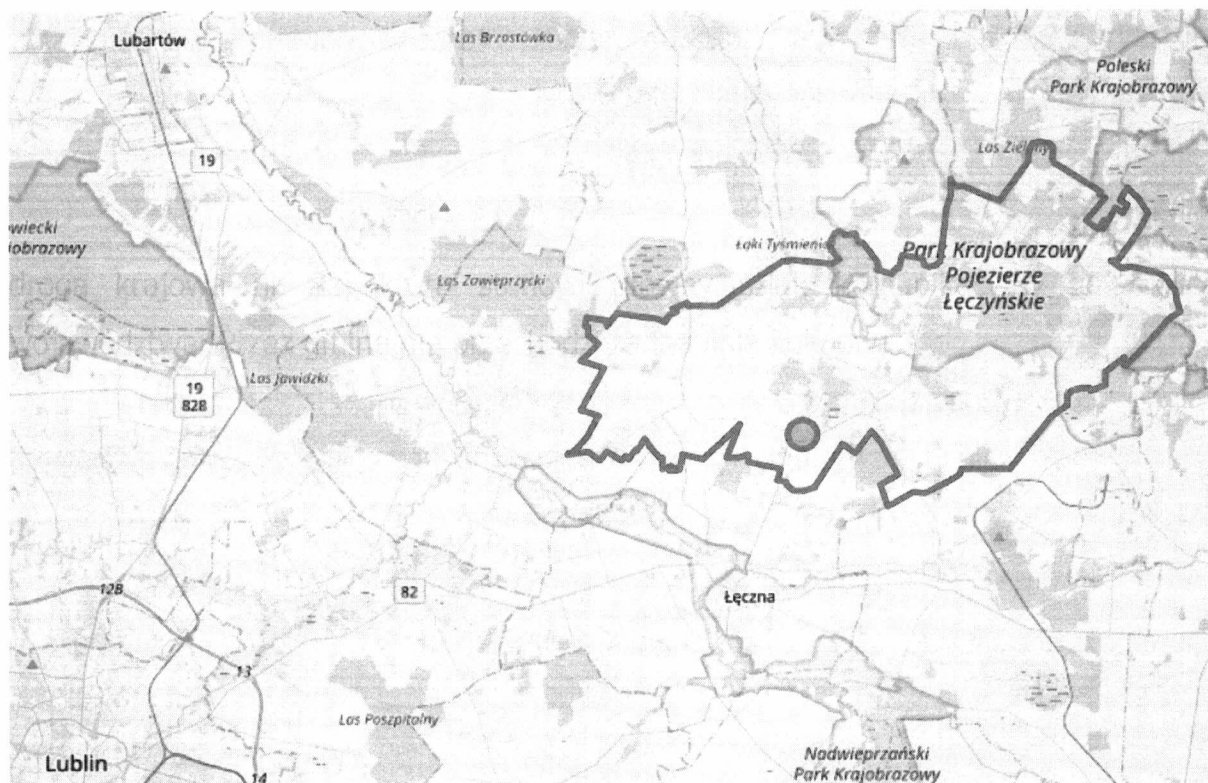
2.3 Infrastruktura techniczna

Dostępność komunikacyjna to zespół czynników, które wpływają na łatwość dotarcia do danego miejsca. Od czasów historycznych położenie w pobliżu głównych szlaków handlowych wpływało na rozwój społeczności. W dzisiejszych czasach jednym z głównych czynników świadczących o stopniu dostępności komunikacyjnej jest odległość od głównych szlaków drogowych i kolejowych, portów, lotnisk oraz miast o znaczeniu ponadlokalnym.

Przez gminę Ludwin przebiegają drogi wojewódzkie 813 oraz 820, która stanowi główną oś komunikacyjną gminy. Na południe i wschód od granic gminy przebiega

droga krajowa nr 82, która stanowi główny szlak komunikacyjny ze stolicą województwa. Przez gminę nie przechodzi żadna linia kolejowa.

Rysunek 3. Położenie gminy Ludwin względem sieci dróg krajowych i linii kolejowej.

Źródło: www.openstreetmap.org

2.4 Gospodarka

Ważną gałęzią gospodarki w gminie Ludwin jest rolnictwo. Na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020, na terenie gminy znajduje się 792 gospodarstwa indywidualne, w których średnia powierzchnia użytków rolnych to 8,12 ha.

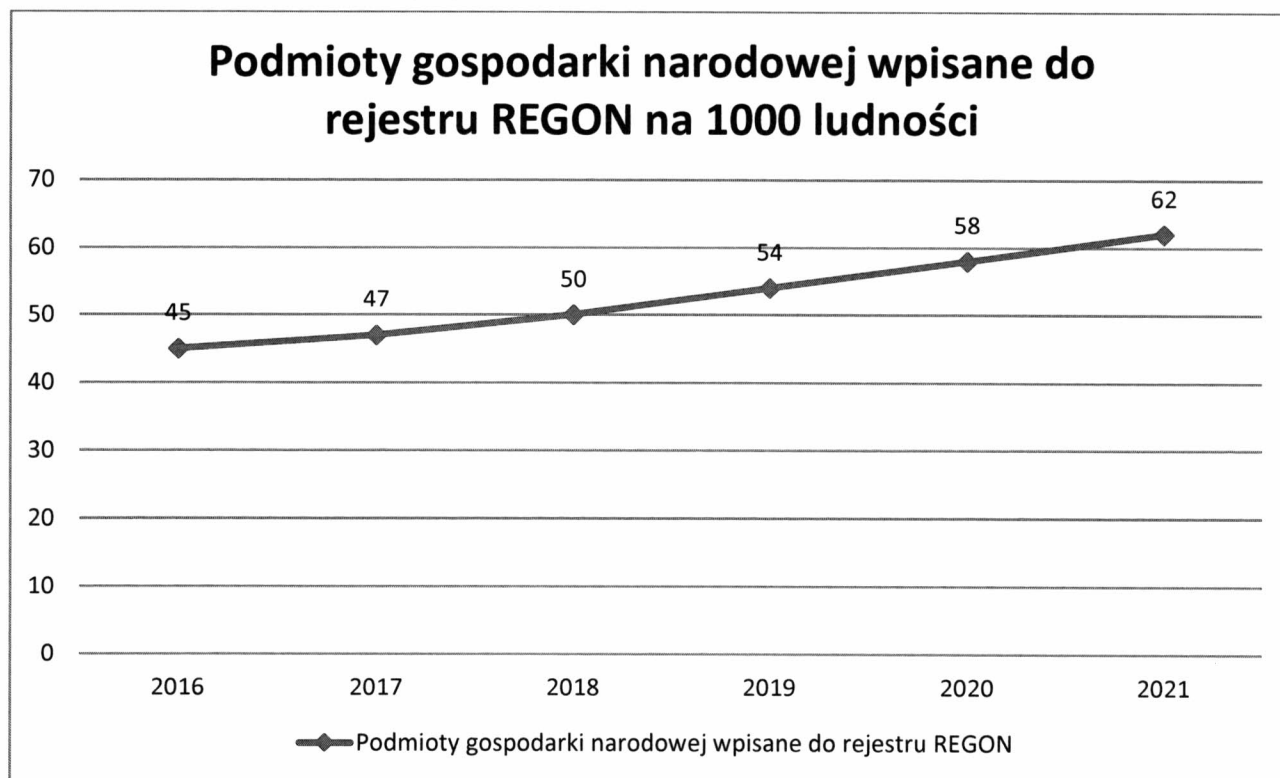
W gminie Ludwin mieszczą się liczne ośrodki wypoczynkowe, pola namiotowe, gospodarstwa agroturystyczne. Turystyka na terenie gminy zlokalizowana jest na terenach rekreacyjnych wokół jezior, które przyciągają głównie mieszkańców województwa Lubelskiego. Do najbardziej popularnych wśród turystów jezior należy J. Piaseczno, a także J. Łukcze, J. Rogóźno, J. Bikcze, J. Krzczeń, J. Zagłębocze, J. Brzeziczno, J. Dratów. Jezioro Rogóźno oraz J. Dratów są ulubionym miejscem do

wędkowania dla pasjonatów tego sportu. Jeziora Piaseczno, Łukcze, Zagłębocze są odwiedzane głównie przez miłośników kąpieli i sportów wodnych.

W sezonie letnim na terenie gminy wypoczywa średnio około 20 000 osób. Istnieją tu ośrodki wypoczynkowe, pola namiotowe a także gospodarstwa agroturystyczne. Duża część turystów wypoczywa indywidualnie we własnych domkach letniskowych położonych nad jeziorami.³

Od roku 2016 liczba prowadzonych działalności gospodarczych na terenie gminy utrzymuje stałą tendencję wzrostową, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarki na 1000 ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

2.5 Sytuacja na rynku pracy

Liczba osób pracujących w gminie Ludwin na przestrzeni lat 2016-2021 uległa nieznacznemu zwiększeniu. Wskaźnik ten w roku 2016 wynosił 78, natomiast na koniec

³ www.gminaludwin.pl

badanego okresu osiągnął 90 pracujących na 1000 mieszkańców. W badanym okresie, nastąpiła zatem poprawa w kwestii liczby osób pracujących w gminie.

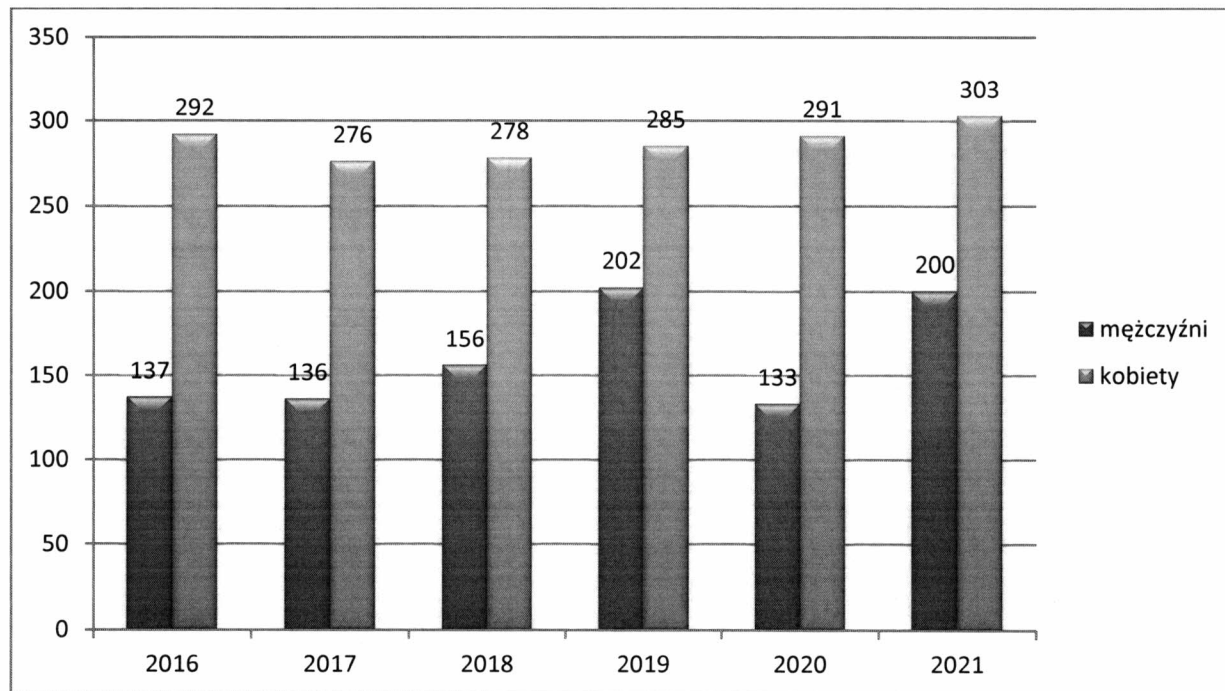
Wykres 9. Osoby pracujące.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Dane dotyczące zatrudnienia w rozbiciu na płeć za lata 2016-2021 wskazują na znaczną przewagę w liczbie pracujących kobiet od pracujących mężczyzn. Różnica w liczbie zatrudnionych kobiet i mężczyzn w badanym okresie uległa nieznacznemu zmniejszeniu.

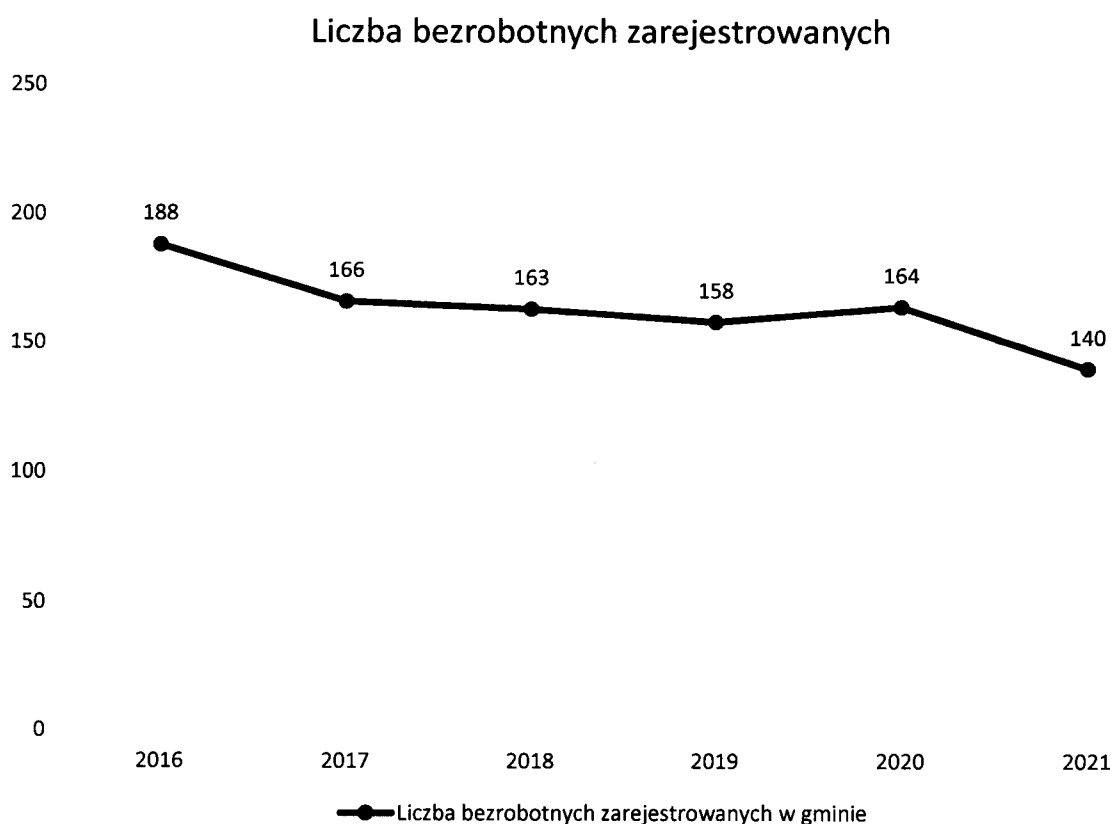
Wykres 10. Osoby pracujące wg. podziału na płeć.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wskaźnik bezrobocia mówi dużo o ogólnej kondycji gospodarczej na danym obszarze. Z analizy danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łęcznej za lata 2016-2021 wynika, że liczba bezrobotnych w danym okresie wyraźnie spadła. Najmniejsza liczba osób bezrobotnych (140) została zanotowana na koniec badanego okresu w roku 2021. Niewielki wzrost bezrobocia nastąpił jedynie w roku 2020, co może wynikać z obostrzeń związanych z pandemią.

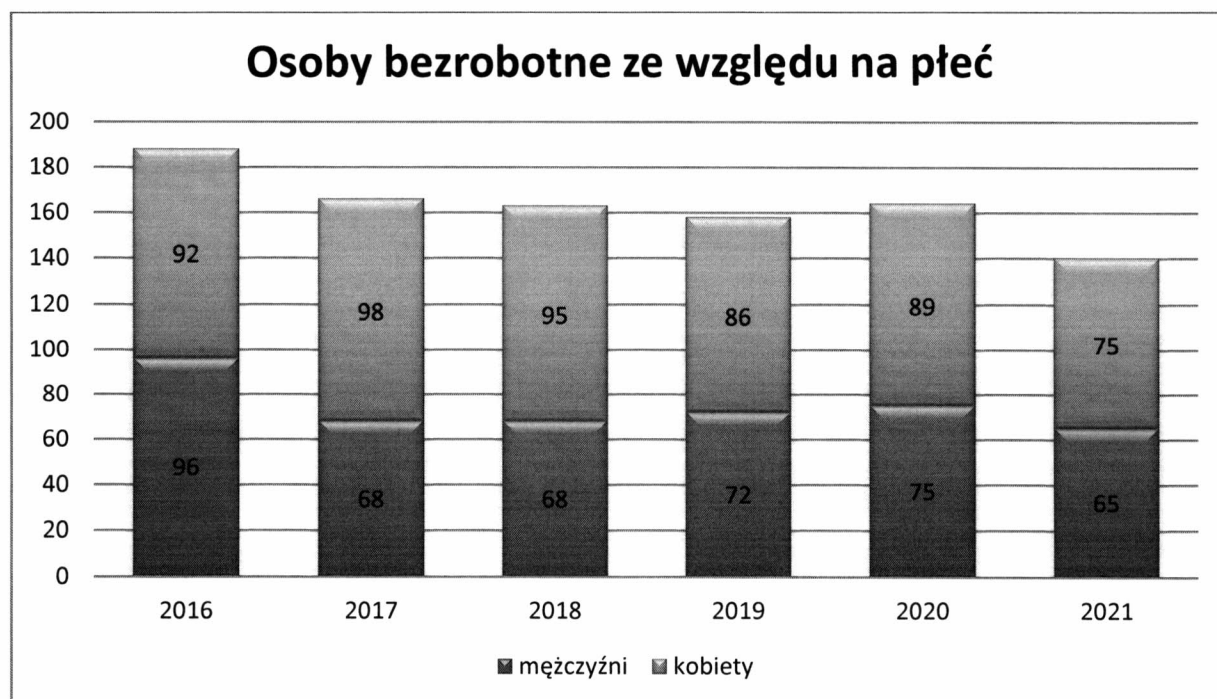
Wykres 11. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Ludwin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza danych dotyczących liczby osób bezrobotnych ze względu na płeć za lata 2016-2021 wskazuje na duże wahania w poziomie bezrobocia wśród obojga płci. W roku 2016 występowała niewielka przewaga w liczbie bezrobotnych mężczyzn, natomiast od roku 2017 notowano corocznie więcej kobiet wśród osób posiadających status osoby bezrobotnej z terenu gminy Ludwin.

Wykres 12. Osoby bezrobotne ze względu na płeć.

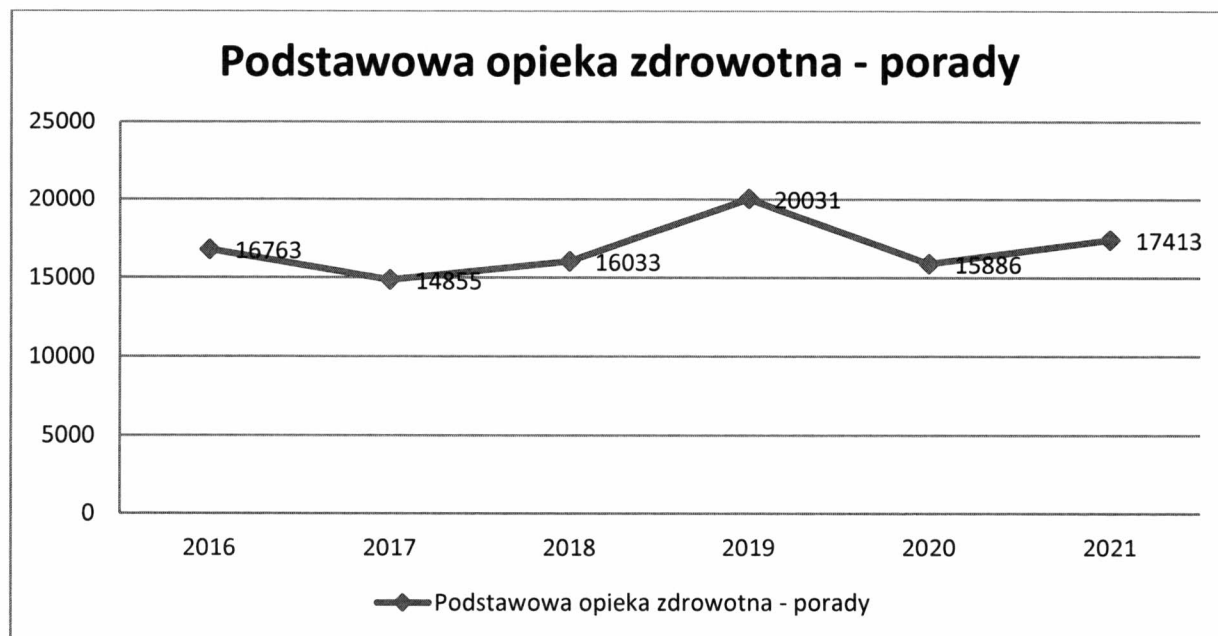
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

2.6 Infrastruktura społeczna

OPIEKA ZDROWOTNA

Jednym z głównych aspektów jakości opieki zdrowotnej, który należy mierzyć, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny zwłaszcza dla najstarszych mieszkańców gminy. Z analizy danych wynika, że liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Ludwin w latach 2016-2019 systematycznie rosła. W 2020 roku nastąpił natomiast gwałtowny spadek liczby porad lekarskich, co należy tłumaczyć ograniczeniem dostępności do podstawowej opieki lekarskiej w związku z zagrożeniem epidemiologicznym. Pomimo wzrostu w 2021, wskaźnik ten nie powrócił do stanu z 2019 roku. Zjawisko to należy uznać za mocno niepokojące, zwłaszcza w kontekście profilaktyki m.in. chorób przewlekłych. W kolejnych latach może to doprowadzić do zwiększenia zachorowań oraz większym obciążeniem służby zdrowia.

Wykres 13. Podstawowa opieka zdrowotna - porady.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie gminy Ludwin funkcjonuje ośrodek zdrowia realizujący zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, zarządzany przez firmę prywatną oraz apteka.

SZKOLNICTWO

Obecnie w gminie Ludwin funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkół nr 1 W Ludwinie, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa w Ludwinie oraz Przedszkole Publiczne w Ludwinie,
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Zezulinie,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Piasecznie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Dratowie.

Na terenie gminy nie ma punktów opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobków).

Wykres 14. Uczniowie szkół podstawowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

BEZPIECZEŃSTWO

Nad bezpieczeństwem na terenie gminy Ludwin czuwa Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej. Statystyki przestępstw stwierdzonych na terenie powiatu łęczyńskiego w latach 2017-2021 wskazują na niewielkie wahania poziomu przestępczości w badanym okresie. Informacje przekazane przez KP w Łęcznej wskazują, że na terenie gminy Ludwin stwierdzono w badanym okresie 474 przestępstw, natomiast 256 osób uznano za podejrzane.

Tabela 4. Liczba przestępstw stwierdzonych w powiecie łęczyńskim w latach 2017-2021.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych	Wskaźnik wykrywalności (%)
2017	866	78
2018	1035	84
2019	935	81,8
2020	765	78,9
2021	830	77,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na terenie Gminy Ludwin funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnym Lesie
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Dratowie
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Piasecznie
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Kaniwoli
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Ludwinie
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Uciekajce
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Zezulinie
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Rogóźnie.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Poza wymienionymi powyżej ochotniczymi strażami pożarnymi, zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Sądowego na terenie gminy Ludwin funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy "Ludwiniak" W Ludwinie
- Stowarzyszenie Ochrony Pojezierza Łęczyńsko- Włodawskiego W Rogóźnie
- Stowarzyszenie Agroturystyczne Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego "Polesia Czar" W Ludwinie
- Kółko Rolnicze w Zezulinie Niższym
- Kółko Rolnicze w Kaniwoli
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Zespołu Szkół W Ludwinie "Kreator" W Ludwinie
- Akademia Aktywizacji W Ludwinie
- Wolność Endorfinom w Ludwinie-Kolonia
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci Ze Szkoły Podstawowej W Piasecznie "Skrzydła"
- Stowarzyszenie Nauczycieli, Terapeutów I Miłośników Przedszkola "Razem Warto"

Ponadto na terenie gminy funkcjonują następujące koła gospodyń wiejskich:

- Koło Gospodyń Wiejskich „Kaniwola” w Kaniwoli,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Zezulin” w Zezulinie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Grądy” w Grądach,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Dratów” w Dratowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Dratów- Kolonia” w Dratowie Kolonii,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Ludwin” w Ludwinie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „DĄBROWA” w Dąbrowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Zezulinie Drugim,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czarnym Lesie;

Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego odbywa się zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności. Opisywana współpraca odbywa głównie w formie współpracy o charakterze finansowym. Zasady współpracy samorządu gminnego z NGO regulują roczne programy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Dla realizacji współpracy finansowej, w budżecie Gminy Ludwin na rok 2022 przeznaczono na dotacje celowe kwotę co najmniej 150 000,00 zł.⁴

⁴ Program współpracy Gminy Ludwin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2022 roku, <http://www.e-bip.pl/Start/12373/ActDetails/167691>

3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

3.1 Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Ludwinie

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie realizuje swoje zadania w oparciu o ustawę z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 tj..).

POMOC SPOŁECZNA – RODZAJE ŚWIADCZEŃ I POWODY UDZIELANIA POMOCY.

Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej, zarówno własnych jak i zleconych spoczywa na gminie.

Pomocy społecznej udziela się z powodu (art.7 ustawy o pomocy społecznej):

- 1.** ubóstwa;
- 2.** sieroctwa;
- 3.** bezdomności;
- 4.** bezrobocia;
- 5.** niepełnosprawności;
- 6.** długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7.** przemocy w rodzinie;
- 8.** potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9.** potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10.** bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zawłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11.** braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;

- 12.** trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 13.** trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 14.** alkoholizmu lub narkomanii;
- 15.** zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 16.** klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł zwanej kryterium dochodowym, zaś osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty kryterium dochodowego, tj. 600 zł. Kryteria dochodowe w powyższej wysokości obowiązują od 9.12.2021 r.

Świadczenia z pomocy społecznej finansowane są z dwóch źródeł: budżetu państwa (dotacja celowa) oraz budżetu gminy (środki własne gminy). Każda z gwarantowanych przez ustawę form pomocy wymaga zarówno klasyfikacji przypadku do odpowiedniej kategorii i zadań, jak i spełnienia kryterium dochodowego.

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI OPS

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Ludwinie według stanu na dzień 31.12.2021 r. zatrudnionych było **12** pracowników, 10 w pełnym wymiarze czasu pracy i 1 pracownik na 1/2 etatu.

- kierownik,
- gł. księgowy,
- 2 pracowników socjalnych,
- asystent rodziny,
- referent administracyjny,
- 2 samodzielnych referentów,
- 2 opiekunki świadczące usługi opiekuńcze w pełnym wymiarze czasu pracy,
- administrator,
- sprzątaczką (1/2 etatu).

REALIZACJA ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

W 2021 r. pomocą społeczną w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych objęto w gminie **131 rodzin** (341 osób w rodzinach).

Najczęstsze powody przyznania pomocy to:

1. ubóstwo – 85,
2. niepełnosprawność – 57,
3. bezrobocie – 43,
4. długotrwała lub ciężka choroba - 30, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - 25 rodzin, w tym rodziny niepełne - 14, rodziny wielodzietne – 11
5. potrzeba ochrony macierzyństwa – 7 rodzin, w tym wielodzietność – 1 rodzina,
6. bezdomność- 3,
7. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 1.
8. zdarzenie losowe – 1.

W większości przypadków podstawą do udzielenia pomocy było równocześnie kilka przesłanek. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy były ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa. Ośrodek Pomocy Społecznej wydał łącznie 392 decyzje dla 131 rodzin w tym dla 341 osób w rodzinach:

- a) zasiłek stały – 37;
- b) zasiłek okresowy -33;
- c) dożywianie dzieci – 82;
- d) zasiłek celowy oraz specjalny zasiłek celowy – 98.

W roku 2021 Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie na realizację zadań zleconych i własnych wydatkował łącznie kwotę **10.914.784,03 zł**, w tym:

- na zadania własne gminy – **760.672,41 zł**;
- na zadania zlecone – **10.154.11,62 zł**;

Tabela 5 Struktura wydatków OPS w 2021 r. w podziale na zadania

Lp.	Podział zgodnie z klasyfikacją budżetową	Wydatki pokryte ze środków gminy	Wydatki pokryte z dotacji zewnętrznych
1.	85202 Domy Pomocy Społecznej	118057,99	0,00
2.	85205 Gminny Zespół Interdyscyplinarny	645,50	0,00
3.	85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej i niektóre świadczenia rodzinne	0,00	PS: 18 353,00 ŚR: 30 466,66
4.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	44 225,82	46 772,85 (zasiłki okresowe)
5.	8516 Zasiłki stałe	0,00	206 358,25
6.	85219 Ośrodek Pomocy Społecznej	395 037,92	101 816
7.	85228 Usługi opiekuńcze	115. 415,569	0,00
	Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze	0,00	2480,00
8.	85230 Pomoc w zakresie dożywiania	16 600,00	66 400,00
9.	85501 Świadczenia wychowawcze 500+	0,00	7 041.205,40
10.	85502 Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	0,00	ŚR, FA; 2 623,521,46
11.	85503 Karta Dużej Rodziny	0,00	240,00
12.	85504 Wspieranie rodziny Program	59 017,72	AR:2 000,00
	85504 Wspieranie rodziny Program Dobry Start 300+		300+: 930,00
13.	85508 Rodziny zastępcze	7 993,15	0,00
14.	85415 Stypendia i zasiłki szkolne	3 678,62	13 569,00

Z dotacji budżetu państwa na realizację zadań własnych, Ośrodek wydatkował kwotę **266.211,33 zł**, z czego:

- na dofinansowanie programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2014-2020 – kwotę **32.269,32 zł**;
- na realizację zasiłków okresowych – kwotę **28.868 zł**;
- na realizację składek na ubezpieczenie zdrowotne – kwotę **8.619,72 zł**;
- na realizację zasiłków stałych – kwotę **96.811,37 zł**;
- na utrzymanie Ośrodka – kwotę **99.700 zł**.

ZADANIA WŁASNE

Udzielanie schronienia oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym z terenu gminy

Schronisko dla osób bezdomnych zgodnie z art. 51 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej jest ośrodkiem wsparcia. Pomoc w formie schronienia jest udzielana w razie utraty miejsca zamieszkania, zarówno trwale jak i czasowo. Najczęściej z tej formy pomocy korzystają osoby bezdomne. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, a także w ogrzewalni.

W 2020 r. Ośrodek zawarł umowę ze Schroniskiem dla bezdomnych mężczyzn prowadzonym przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Chełmskie w Chełmie na świadczenie usług schronienia dla 1. mężczyzny bezdomnego. W roku ubiegłym nie było potrzeby kierowania osób potrzebujących do placówki.

Zapewnienie posiłku oraz dożywianie dzieci

Posiłek jest świadczeniem niepieniężnym. Jest to zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Pomoc może być realizowana w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku (dot. głównie dzieci w szkołach) lub żywności, albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Jednym z warunków, który musi spełnić osoba ubiegająca się o pomoc w formie posiłku jest wystąpienie co najmniej jednego z problemu określonego w art. 7 pkt 2-15 ustawy o pomocy społecznej. Drugim koniecznym warunkiem jest spełnienie kryterium

dochodowego.

Pomoc

w formie posiłku Ośrodek realizuje przy pomocy rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

Ponadto Rada Gminy Ludwin podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu osłonowego w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. Celem Programu jest zapewnienie posiłku dzieciom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych.

Przyjęty program osłonowy przewiduje m.in. udzielenie pomocy dla dziecka lub ucznia w formie posiłku na wniosek dyrektora szkoły lub przedszkola, bez konieczności przeprowadzenia wywiadu środowiskowego i wydania decyzji administracyjnej (liczba dzieci nie może przekroczyć 20% liczby uczniów dożywianych w poprzednim miesiącu kalendarzowym). Z tej formy wsparcia w 2021 r. skorzystało **16 dzieci** na kwotę **7 664 zł**.

Na realizację programu przeznaczono w Gminie Ludwin w 2021 r. ogółem **83 000 zł**, z czego środki własne gminy wynosiły **16 600 zł**, a dotacja z budżetu państwa to **66 400 zł**.

Środki wydatkowano w sposób następujący:

- posiłki dla **82** dzieci, wydano **7 602** posiłków na kwotę **28 433,20 zł**;
- zasiłki celowe na żywność – 54 **rodzin** na kwotę **46 902,80 zł**,
- dożywianie bezdecyzyjne **7664 zł** (na podstawie programu osłonowego).

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych

Zasiłek stały jest świadczeniem przysługującym osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, spełniającym kryterium dochodowe i stanowi dochód, bądź uzupełnienie dochodu tych osób do kwoty kryterium ustawowego. Świadczenie to jest zadaniem własnym gminy, na które Ośrodek otrzymuje dotację z budżetu państwa.

W roku 2021 Ośrodek wypłacał zasiłki stałe **37 osobom** (32 osoby samotnie gospodarujące, 6 osób pozostawało w rodzinie). Łączna kwota poniesiona na ten cel to **206 358 zł** (wypłacono łącznie 386 świadczeń).

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych

Zasiłek okresowy adresowany jest do osób i rodzin bez dochodów, lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium dochodowe, oraz zasobach pieniężnych nie wystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, zwłaszcza ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność oraz bezrobocie, brak możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

W roku 2021 Ośrodek przyznał decyzją zasiłki okresowe **33 osobom bądź rodzinom** (łącznie 130 świadczeń), w tym z powodu:

- bezrobocie: 23 osób,
- długotrwała choroba: 3 osoba,
- niepełnosprawność – 1 osoba,
- inne: 9 osób.

Łączna kwota świadczeń to **46 773 zł** pochodząca z dotacji wojewody.

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych

Zasiłek celowy jest podstawowym świadczeniem pieniężnym systemu pomocy społecznej, to świadczenie skierowane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej przyznane w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, koniecznych i niezbędnych drobnych napraw w mieszkaniu.

W roku 2021 Ośrodek przyznał zasiłki celowe **60 osobom** (142 osoby w rodzinach), na łączną kwotę **71 984 zł**. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy. Ten rodzaj pomocy przyznano **38 osobom bądź rodzinom** (liczba osób w rodzinach 86). W tym celu wydatkowano kwotę **18 057 zł**.

Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

To świadczenie, które może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, np. pożaru, powodzi, itp. W takim przypadku zasiłek może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. W roku

sprawozdawczym Ośrodek udzielił pomocy w tej formie jednej osobie na kwotę **350,00 zł.**

Praca socjalna

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Jest prowadzona z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej. Wiele działań realizowanych w ramach pracy socjalnej przynosi pozytywne efekty w postaci np. podjęcia przez świadczeniobiorców leczenia odwykowego, leczenia psychiatrycznego, otrzymania prawa do renty, uczestnictwa w zajęciach środowiskowego domu samopomocy, podjęcia zatrudnienia, zwiększenia aktywności zawodowej poprzez udział w projekcie, uzyskania alimentów, usamodzielnienia się bądź odejścia od systemu pomocy społecznej - choć na pewien czas. Można wówczas mówić o poprawie funkcjonowania rodzin lub osób korzystających z pomocy społecznej. Efektywność działań podejmowanych przez pracowników socjalnych jest trudno mierzalna, ponieważ nie zawsze jest możliwe przełożenie efektów działań na liczby.

Mimo wielu starań pracowników Ośrodka zdarzają się osoby, które nie są otwarte na współpracę z pracownikiem socjalnym, oczekują jedynie pomocy finansowej. Nie są zainteresowani rozwiązaniem trudnej sytuacji życiowej bądź problemu. Traktują świadczenia jako im należne i reprezentują postawę roszczeniową. Wielu klientów pomocy społecznej nie wykazuje zainteresowania i motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej. Rodziny nie radzą sobie finansowo i są bezradne w prowadzeniu gospodarstwa domowego i organizacji dnia codziennego.

Poradnictwo socjalne

Wszyscy klienci OPS objęci pomocą w formie pracy socjalnej otrzymują równocześnie pomoc w zakresie poradnictwa. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne i rodzinne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i

opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, itp. (we współpracy z PCPR w Łęcznej, nieodpłatne poradnictwo prawne). Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną.

Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania

Zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby, lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi przysługują również osobie pozostającej w rodzinie, która z różnych przyczyn nie może tej opieki zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz - w miarę możliwości - zapewnienie kontaktu podopiecznego z otoczeniem.

Corocznie obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych. Ma na to wpływ niekorzystna sytuacja demograficzna, co jest szczególnie widoczne w małych gminach, w których proces starzenia się społeczeństwa zachodzi szybciej niż w skali kraju. Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych są zadaniem własnym gminy, finansowanym z ich środków własnych.

Zadanie to Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje samodzielnie zatrudniając 2 opiekunki na umowę o pracę świadczące usługi opiekuńcze łącznie u **14 podopiecznych**. W decyzji administracyjnej dla każdej osoby starszej szczegółowo określa się zakres usług, a odpłatność reguluje **uchwała RG**. Koszt zadania – **109 615 zł**.

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w domu

Zgodnie z art. 54 ustawy o pomocy społecznej osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

DPS to placówka całodobowego stałego pobytu, zapewniająca usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej zobowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

1. mieszkaniiec domu (70% swojego dochodu),
2. małżonek, zstępni prze wstępnymi,
3. gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej – w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

Na pokrycie kosztów pobytu 5 mieszkańców w Domach Pomocy Społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej w 2021 r. wydatkował kwotę 118 085 zł.

Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne

W roku 2021 Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne za **37 osób** pobierających zasiłki stałe. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne jest zadaniem własnym, na które Ośrodek otrzymuje dotację. Łącznie wydatkowana kwota na ten cel to **18 352,00 zł**.

Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych do zadań zleconych gminy należy wydawanie decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej w sprawach świadczeniobiorców innych niż ubezpieczeni, którzy spełniają ustawowe kryterium dochodowe. W roku sprawozdawczym Wójt Gminy Ludwin na wniosek Ośrodka wydał **6 decyzji** potwierdzającą prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przez okres 90 dni.

Kierowanie osób wymagających pomocy i opieki do ośrodka wsparcia

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie w roku sprawozdawczym przeprowadzał wywiady środowiskowe i przygotowywał niezbędne dokumenty w celu kierowania osób z zaburzeniami psychicznymi do Środowiskowego Domu Samopomocy w Łęcznej. W 2021 r. z usług placówki korzystało 7 mieszkańców Gminy Ludwin. Szczegółowe sposoby funkcjonowania ŚDS, tryb kierowania i przyjmowania oraz standardy określa rozporządzenie w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

Gminny Program Wsparcia Rodziny na lata 2022-2025 - świadczenie usług asystenta rodziny.

Założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2025 jest wypracowanie spójnego systemu wsparcia dla rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Zadania Programu koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, nawet wtedy, gdy dziecko umieszczone łożeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2025 jest wypracowanie spójnego systemu wsparcia dla rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Zadania Programu koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, nawet wtedy, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną.

Zasadą nadrzędną Programu jest ścisła współpraca z podmiotami świadczącymi pomoc rodzinie: Ośrodek Pomocy Społecznej (asystent rodziny i pracownik socjalny), szkoły, kuratorzy, sąd, policja, stowarzyszenia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Gminny Zespół Interdyscyplinarny i inne.

Program skupia się przede wszystkim na wsparciu świadczonym rodzinie poprzez pomoc społeczną, ponieważ znaczną część zadań opieki nad dzieckiem i rodziną realizują zatrudnieni w pomocy społecznej pracownicy socjalni. Zadania te wchodzą w zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i zakładają działania zorientowane na zabezpieczenie potrzeb, tworzenie pozytywnego

środowiska wychowawczego, poprawę jakości życia dzieci i rodzin, jak również podejmowanie interwencji i objęcie opieką w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka.⁵

Realizując zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2021 r. kontynuowano zatrudnienie asystenta rodziny. Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie w roku sprawozdawczym zatrudniał 1 asystenta rodziny.

W roku 2021 Gmina Ludwin na zatrudnienie asystenta rodziny wydatkowała kwotę **59 017,72 zł** pochodzącą z budżetu gminy z przeznaczeniem na wynagrodzenia wraz pochodnymi, w tym kwotę **2000 zł** pochodzącą z budżetu Państwa.

W 2021 r. asystent rodziny działaniami o charakterze wspierającym, motywującym i pomocowym objął łącznie 12 rodzin, w tym 32 dzieci. Asystent rodziny zakończył w 2021 r. pracę z 3 rodzinami z powodu zaprzestania współpracy przez rodzinę.

W 2021 roku Gmina Ludwin ponosiła nie ponosiła kosztów związanych z pobytem dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej

Do zadań własnych gminy należy coroczne sporządzenie **Oceny zasobów pomocy społecznej dla gminy Ludwin** w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Obowiązkiem Ośrodka jest przedstawienie oceny każdego roku do dnia 30 kwietnia Radzie Gminy oraz drogą elektroniczną do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie realizuje program we współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Ludwinie. POPŻ jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Organizacją partnerską o zasięgu regionalnym odpowiedzialną za przekazywanie żywności w Gminie Ludwin jest Bank Żywności w Lublinie. Celem Programu jest udzielanie wsparcia osobom

⁵ Gminny Program Wspierania Rodziny Na Lata 2022-2025, <http://opsludwin.naszops.pl/pliki/plik/gminny-program-wspierania-rodziny-na-lata-2022-2025-1658394396.pdf>.

doświadczającym najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek.

Program jest uzupełnieniem działań gminy w zakresie udzielania pomocy żywnościowej najuboższym mieszkańcom, w większości przypadków adresowany jest do osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. W ramach Programu odbywają się warsztaty kulinarne i dietetyczne jako działania towarzyszące.

W 2021 roku rozdysponowano **27 179,61 kg** żywności dla **643 osób**, wydano 1950 paczek z żywnością.

ZADANIA ZLECONE GMINY

Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi

W roku sprawozdawczym Ośrodek realizował specjalistyczne usługi opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Gmina Ludwin w roku sprawozdawczym realizowała Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2016-2020, który został zatwierdzony Uchwałą Nr XII/58/2015 Rady Gminy Ludwin z dnia 10 grudnia 2015 r.

Ustawowym zadaniem gminy, zawartym też w Programie jest funkcjonowanie gminnego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny składa się z przedstawicieli instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny. Zespół działa na podstawie porozumień o współpracy zawartych pomiędzy Wójtem Gminy Ludwin, a dyrektorami lub kierownikami poszczególnych instytucji. Zadaniem Ośrodka jest zapewnienie obsługi technicznej, administracyjnej i organizacyjnej Zespołu.

W 2021 r. do Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Ludwinie wpłynęło **11** formularzy NK cz. A, ponadto kontynuowano **8** procedur wszczętych w latach poprzednich.

Łącznie w 2021 r. Zespół prowadził **19 procedur NK**. W roku sprawozdawczym GZI zakończył **11** procedur NK. W 6 przypadkach zakończono procedurę z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy i zrealizowania indywidualnego planu pomocy. W 5 rodzinach rozstrzygnięto o braku zasadności podejmowania działań.

W roku 2021 na realizację zadań w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ogółem wydatkowano kwotę **645,50 zł**. Środki w całości pochodziły z budżetu gminy.

W roku sprawozdawczym Ośrodek podejmował także wiele dodatkowych działań w celu podnoszenia jakości i poszerzenia usług świadczonych dla najuboższych i najbardziej potrzebujących mieszkańców gminy Ludwin. Pracownicy socjalni pomagali w kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania skierowania i umieszczenia w zakładzie opiekuńczo- leczniczym oraz przeprowadzali wywiady środowiskowe dla potrzeb innych ośrodków pomocy społecznej, wydawali opinie oraz informacje dla potrzeb powiatowego centrum pomocy rodzinie, policji, sądów, zakładów karnych i innych uprawnionych instytucji.

Ośrodek kierował osoby uzależnione od alkoholu do placówek leczenia odwykowego (Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Punkt Konsultacyjny w Ludwinie, Poradnia Terapii Uzależnień w Łęcznej, Łęczyński Ośrodek Terapii Profilaktyki i Terapii *MONAR*, Regionalne Centrum Trzeźwości *Maksymilian* w Łęcznej, szpitalne oddziały odwykowe).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ludwinie współpracuje ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Łęcznej oraz z Łęczyńskim Stowarzyszeniem Inicjatyw Społecznych. Wychodząc naprzeciw potrzebom osób z zaburzeniami psychicznymi i ich

rodzin w Ośrodku działa **Punkt Konsultacyjna - Doradczy „Promyk”**. Cel działania Punktu to m.in.:

- pierwszy kontakt z osobami chorującymi psychicznie i ich rodzinami;
- konsultacje dotyczące dalszej pracy z rodziną i środowiskiem;
- wizyty domowe wspólnie z pracownikiem ŚDS w miejscu zamieszkania;
- wstępna diagnoza i ustalenie kontaktu ze specjalistą.

Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Zespołem Leczenia Środowiskowego w Łęcznej. ZŁŚ - to forma leczenia w powiecie łęczyńskim przeznaczona dla osób z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi, której celem jest zapewnienie opieki psychiatrycznej bezpośrednio w środowisku pacjenta, przy współpracy

z rodziną, najbliższym otoczeniem, ośrodkami leczenia i wsparcia, w tym OPS, podstawowa opieka zdrowotna). W ramach ZŁŚ odbywają się wizyty domowe lekarza psychiatry, terapeutki/pielęgniarki. W 2021 r. wsparciem objęto 3. mieszkańców gminy Ludwin.

Ponadto z porad i konsultacji Centrum Psychiatrii i Terapii Środowiskowej w Łęcznej, z pomocy korzystały **2** osoby.

Korpus Wsparcia Seniorów

Gmina Ludwin w roku 2022 uczestniczyła w Programie „Korpus Wsparcia Seniorów”, który jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia działań na rzecz seniorów niesamodzielnym ze względu na wiek oraz stan zdrowia.

Celem programu jest zapewnienie usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie danej gminy, wpisujących się we wskazane w programie obszary oraz poprawa poczucia bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość”.

W roku 2022 wsparcie w ramach programu zapewniono **10 seniorom** z gminy Ludwin, którzy otrzymali tzw. „opaski bezpieczeństwa”.

Świadczenia rodzinne

1. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, czyli tzw. „becikowe”
2. Świadczenie rodzicielskie
3. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego:
 - dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
 - dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
 - dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
 - dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
 - dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 - dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
 - dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.
4. Świadczenia opiekuńcze:
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne,
 - specjalny zasiłek opiekuńczy.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **674,00 zł**. W przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny

dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **764,00 zł.**⁶

Tabela 6 Struktura wydatków na świadczenia rodzinne

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń
I.	Zasiłek rodzinny	3527	414.633,00
II.	Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu:	2026	219.258,00
1.	urodzenia dziecka	10	10.000,00
2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	44	14.915,00
3.	samotnego wychowywania dziecka	153	30.489,00
4.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	233	24.870,00
5.	na pokrycie wydatków związanych z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły	130	14.690,00
6.	na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły	581	40.089,00
7.	rozpoczęcia roku szkolnego	216	21.600,00
8.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	659	62.605,00
III.	Świadczenia opiekuńcze	1938	1.247.418,92
1.	Zasiłek pielęgnacyjny	1363	294.190,00

⁶ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Ludwinie za rok 2021.

2.	Świadczenie pielęgnacyjne	445	872.876,92
3.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	130	80.352,00
IV.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	31	31.000
V.	Świadczenie rodzicielskie	186	169.701,50
VI.	Zasiłek dla opiekuna	41	24.862,00
VII	Świadczenia ustalone wyłącznie na podstawie art. 5 ust.3 ustawy o świadczeniach rodzinnych (mechanizm „złotówka za złotówkę”).	1104	43478,42

3.2 Charakterystyka grup objętych pomocą społeczną

Tabela 7. Powody przyznania pomocy klientom OPS Ludwin w latach 2017-2021.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba osób w rodzinach				
	2017	2018	2019	2020	2021
Ubóstwo	383	309	269	256	207
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	1	1	1	4	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	25	78	110	82	44
W tym:	0	0	0	6	6
Wielodzietność					
Bezrobocie	138	131	109	111	115
Niepełnosprawność	131	110	125	122	124
Długotrwała lub ciężka choroba	107	91	93	80	78

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	189	153	154	142	119
W tym:	79	51	60	52	41
Rodziny niepełne					
Rodziny wielodzietne	124	107	89	81	80
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
Alkoholizm	10	10	17	6	0
Narkomania	0	1	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	3	12	16	1
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	6	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	22	9	0	4	1
Sytuacja kryzysowa	5	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0

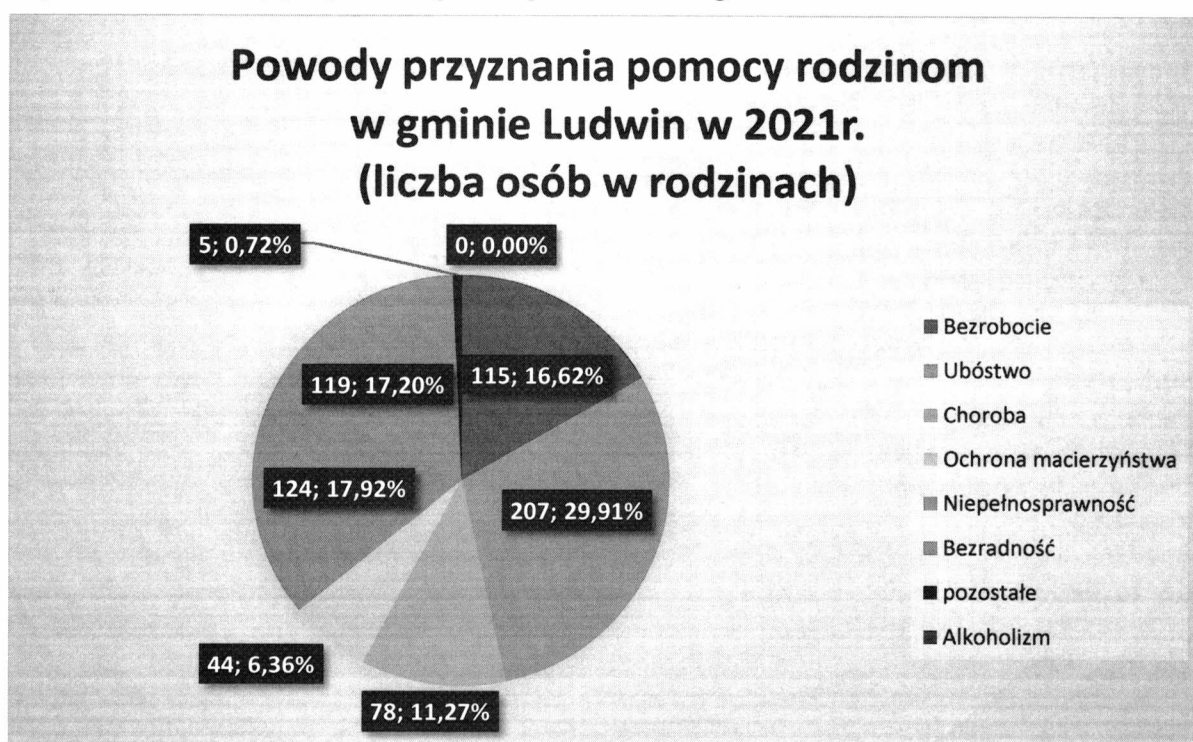
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.

Najczęściej występującą przyczyną, dla której mieszkańcy gminy Ludwin w 2021 roku wnioskowali o wsparcie z systemu pomocy społecznej jest ubóstwo (dotyczy 207 osób w rodzinach), a także niepełnosprawność (124 osoby w rodzinach). Kolejnym powodem przyznawania pomocy jest bezradność w sprawach opiekuńczo-

wychowawczych (119 osób w rodzinach). Wśród najważniejszych przyczyn wnioskowania o pomoc należy również wskazać bezrobocie (115).

Rzeczywista skala występowania poszczególnych problemów społecznych będących przyczyną występowania danych osób lub rodzin jest jednak bardzo trudna do oszacowania. Wiele z niekorzystnych zjawisk społecznych pozostaje ukryta. Dotyczy to w szczególności problemu alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie, której skala występowania jest z pewnością wyższa od oficjalnych statystyk. Wynika to z trudności w rozpoznawaniu przemocy domowej. W środowisku wiejskim ofiary przemocy domowej ciągle rzadko zwracają się o pomoc lub interwencję.

Wykres 15. Powody przyznania pomocy rodzinom w gminie Ludwin w 2021 roku.

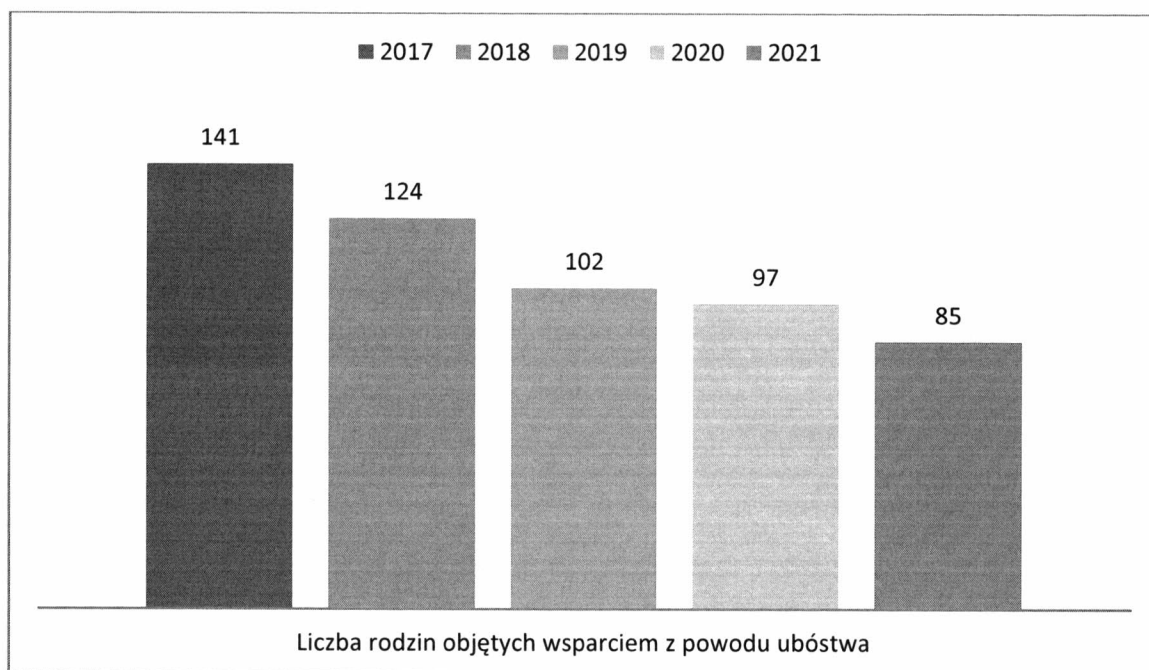
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.

3.3 Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych

Ubóstwo

Pojęcie ubóstwa odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania. Ubóstwo dotyczy ludzi, których sytuacja wskazuje na niezaspokojenie większości podstawowych potrzeb życiowych (jedzenie, ubranie, mieszkanie, zdrowie, bezpieczeństwo), a także potrzeb ponadpodstawowych, takich jak kultura, oświata, wypoczynek.

Wykres 16. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu ubóstwa w latach 2017-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.

Jak wskazują dane Ośrodka Pomocy Społecznej, ubóstwo jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych w gminie Ludwin. W ostatnich latach liczba rodzin nim dotkniętych jednak dość wyraźnie i systematycznie spadała.

Zróżnicowana skala udzielanej corocznie pomocy społecznej oraz trudności w definiowaniu zjawiska ubóstwa, nie pozwalają na jednoznaczne określenie jak wielkiej grupy mieszkańców dotyczy.

Bezrobocie

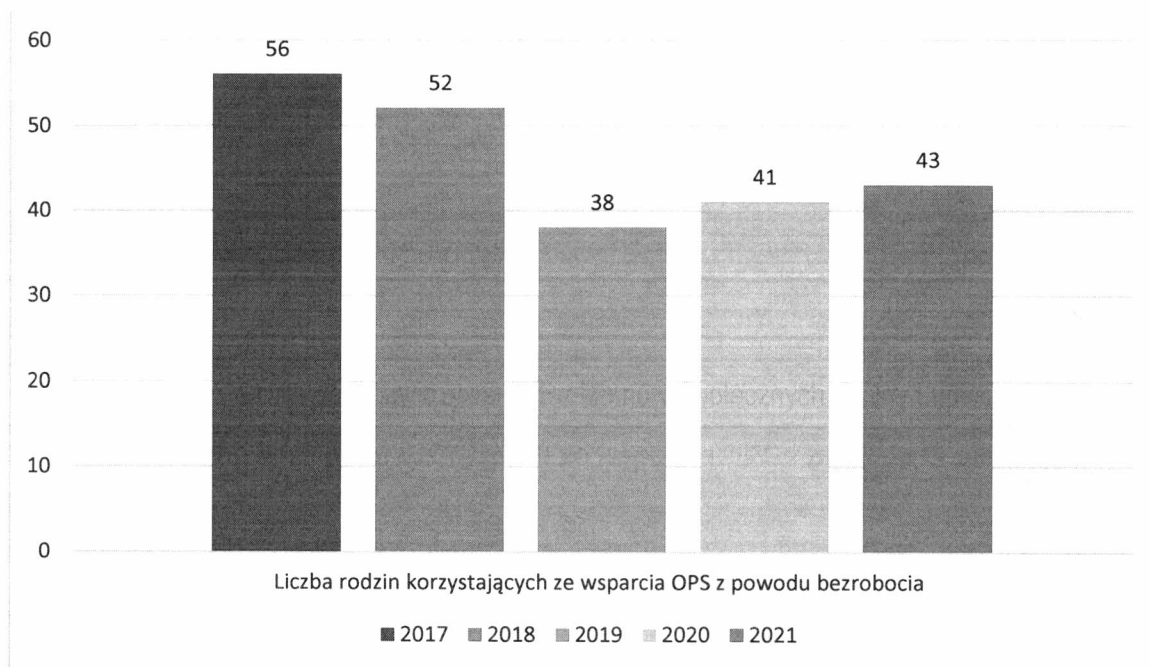
Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów.

Bezrobocie jest przyczyną degradacji ekonomicznej osób nim dotkniętych oraz ich rodzin. Gwałtowny spadek dochodów spowodowany utratą pracy doprowadza do wymuszonego ograniczania lub rezygnacji z zaspokajania niektórych potrzeb, a także zmusza do korzystania z finansowej i rzeczowej pomocy z zewnątrz, co często doprowadza do narastania spirali zadłużenia.

Najdotkliwiej skutki bezrobocia w płaszczyźnie ekonomicznej odczuwają rodziny wielodzietne oraz niepełne. Utrata jedyne go żywiciela rodziny oznacza natychmiastowe pogorszenie warunków życia. Skutki bezrobocia rodziców nie tylko zmieniają sytuację dzieci, ale często mogą negatywnie wpłynąć na ich przyszłe losy w związku z ograniczonymi możliwościami realizacji planów edukacyjnych.

Grupą szczególnie zagrożoną skutkami bezrobocia jest młodzież, a w szczególności absolwenci. Bezrobocie zniekształca proces aktywizacji zawodowej młodych ludzi. Bezrobocie ma w tej grupie osób skutki nie tylko ekonomiczne, ale może mieć również skutki w postaci zakłóceń w sferze psychospołecznej. Bezczynność i nieuregulowany tryb życia wyzwalają w młodzieży zachowania dewiacyjne i patologiczne, które prowadzą do narastania kolejnych problemów społecznych, takich jak alkoholizm, przemoc w rodzinie, czy wzrost przestępczości.⁷

⁷ *Polityka społeczna*, pod red. A. Kurzynowskiego, Warszawa 2003, s. 103.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu bezrobocia.

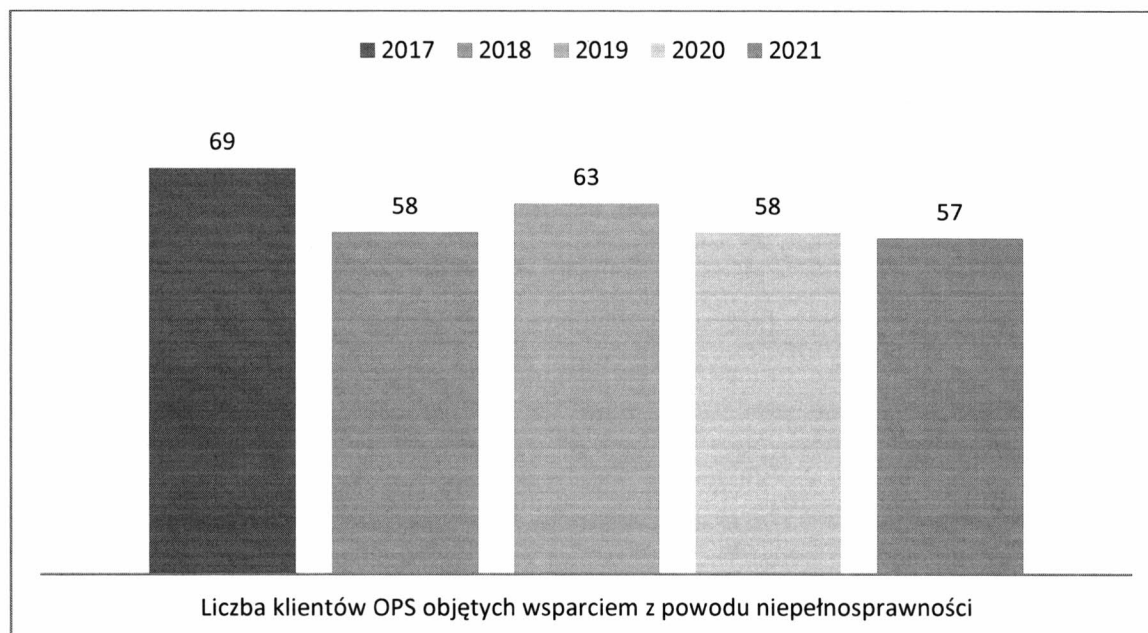
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS.

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że bezrobocie stanowi jeden z najważniejszych powodów przyznawania pomocy mieszkańcom gminy Ludwin. W ostatnich latach liczba rodzin nim dotkniętych ulegała jednak systematycznemu spadkowi. Jednak w latach 2020-21 wsparciem z tego tytułu objęto większą liczbę rodzin niż jeszcze w roku 2019. Zjawisko bezrobocia, ze względu na to, że jest ono powodem narastania kolejnych problemów społecznych, wymaga szczególnej uwagi oraz interwencji.

Niepełnosprawność

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie: o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niesprawności, albo orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, a jeżeli nie ukończyły 16 roku życia – orzeczenie o rodzaju i stopniu niepełnosprawności.

Wykres 18. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu niepełnosprawności.

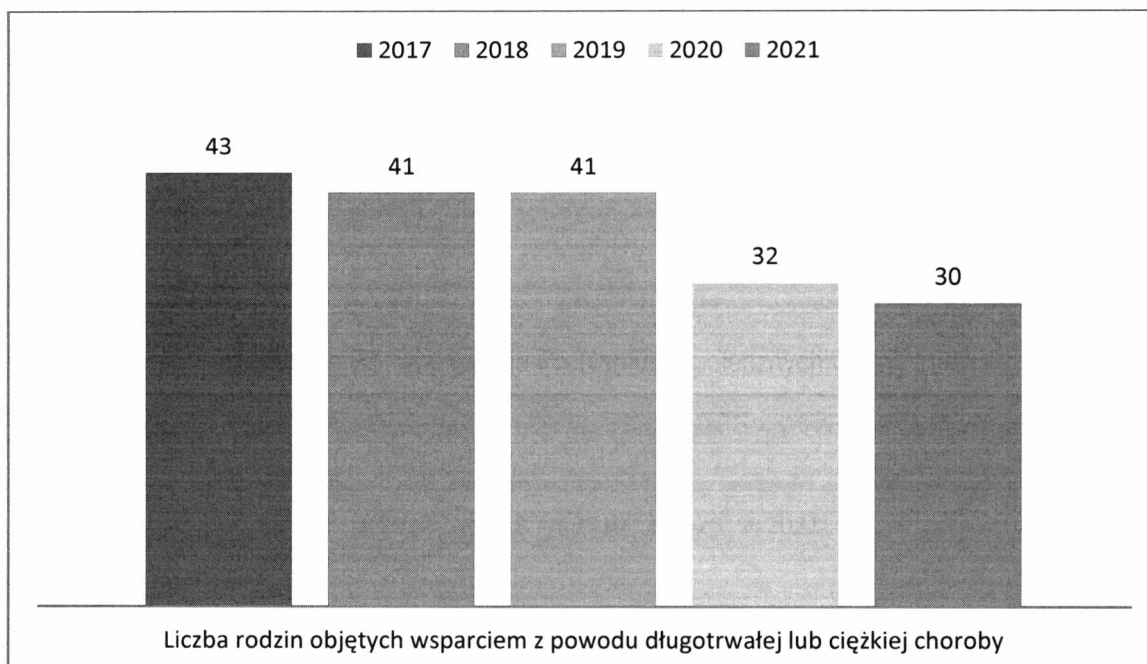

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS.

Z powyższych danych wynika, że zwłaszcza w latach 2017-2021 liczba rodzin, które uzyskały pomoc z Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu niepełnosprawności pozostaje dość stabilna.

Długotrwała lub ciężka choroba

Długotrwała lub ciężka choroba stanowi również zagrożenie dla sytuacji materialnej członka rodziny jak i osoby samotnej. Walka z chorobą nie tylko powoduje konieczność często kosztownego leczenia, lecz także może wykluczyć osobę chorą z rynku pracy, pozbawiając środków do życia. Dane OPS za lata 2017-2021 dotyczące rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu choroby wskazują, iż jest to istotny problem społeczny dla mieszkańców gminy.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS.

3.4 Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią, na podstawie powyższych wyników badań dokumentów oraz wiedzy i doświadczenia zespołu tworzącego strategię wskazuje na to, że w kolejnych latach:

- w dalszym ciągu będzie wzrastała liczba mieszkańców, dzięki korzystnemu bilansowi migracji oraz dodatniemu przyrostowi naturalnemu,
- niekorzystnym zmianom może natomiast ulegać struktura demograficzna mieszkańców: wzrośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, stale będzie się zmniejszać liczba osób w wieku produkcyjnym. W związku z tym zwiększeniu ulegnie wskaźnik obciążenia demograficznego, co przyniesie kolejne niekorzystne skutki gospodarcze i społeczne,
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej powinna pozostać stabilna. W przypadku wystąpienia poważnego kryzysu gospodarczego spowodowanego skutkami pandemii COVID-19 oraz wojny na Ukrainie, należy się spodziewać wzrostu zapotrzebowania na wsparcie z powodu bezrobocia oraz ubóstwa.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
✓ Wzrost liczby mieszkańców, dodatni przyrost naturalny oraz saldo migracji ✓ Czyste środowisko i atrakcyjność turystyczna gminy ✓ Pozyskiwanie środków i realizacja projektów zewnętrznych ✓ Spadek bezrobocia; skuteczna pomoc osobom bezrobotnym ✓ Silny sektor pozarządowy, dobra współpraca JST z organizacjami pozarządowymi, ✓ Ciągłe podnoszenie kompetencji przez pracowników OPS	✗ Wysoki poziom ubóstwa w gminie ✗ Niska świadomość mieszkańców na temat możliwości korzystania ze wsparcia specjalistycznego (np. psycholog, psychiatra) ✗ Dziedziczenie biedy i uzależnień ✗ Wykluczenie transportowe – utrudniony dostęp do komunikacji publicznej ✗ Niewystarczająca ilość propozycji spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży ✗ Brak żłobka na terenie gminy

	✗ Słaby dostęp do szkoleń i edukacji osób dorosłych
SZANSE	ZAGROŻENIA
✓ Dostęp do środków zewnętrznych na realizację zadań z pomocy społecznej ✓ Możliwość dofinansowania utworzenia żłobka ✓ Tworzenie miejsc pracy i rozwój turystyki na terenie gminy ✓ Rozwój gospodarczy gminy ✓ Wzrost świadomości i aktywności społecznej mieszkańców	✗ Kryzys gospodarczy spowodowany czynnikami zewnętrznymi (m.in. pandemia, wojna na Ukrainie) ✗ Negatywne skutki ograniczenia dostępu do służby zdrowia spowodowanego pandemią oraz brakiem kadr medycznych ✗ Długotrwała izolacja osób i rodzin od życia społecznego i jej skutki (społeczne, zdrowotne, ekonomiczne) ✗ Niska motywacja mieszkańców do aktywności społecznej ✗ Starzejące się społeczeństwo ✗ Wzrost przemocy w rodzinie i uzależnień

Analiza SWOT wskazuje najważniejsze zasoby, ograniczenia i potencjały rozwojowe gminy. Wśród najważniejszych silnych stron gminy należy wskazać aktywną działalność gminy w zakresie polityki społecznej, pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz profesjonalizację pomocy społecznej. Najważniejsze słabe strony, które należy ograniczać lub minimalizować w celu kontynuowania rozwoju społecznego gminy to przede wszystkim problemy demograficzne (starzenie się społeczeństwa), które powodują większe wydatki na pomoc społeczną, bezrobocie oraz wysoki poziom ubóstwa.

Najważniejsze szanse rozwojowe dla gminy to przede wszystkim możliwość wykorzystania środków zewnętrznych z funduszy unijnych na prowadzenie działań w celu rozwiązywania problemów społecznych. Wśród najważniejszych zagrożeń, których należy unikać lub marginalizować należy wskazać przede wszystkim długotrwałe skutki gospodarcze i społeczne stanu epidemii Covid-19 oraz sytuacji spowodowanej wojną na Ukrainie.

5. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

5.1 Misja

Misją społeczną Gminy Ludwin jest:

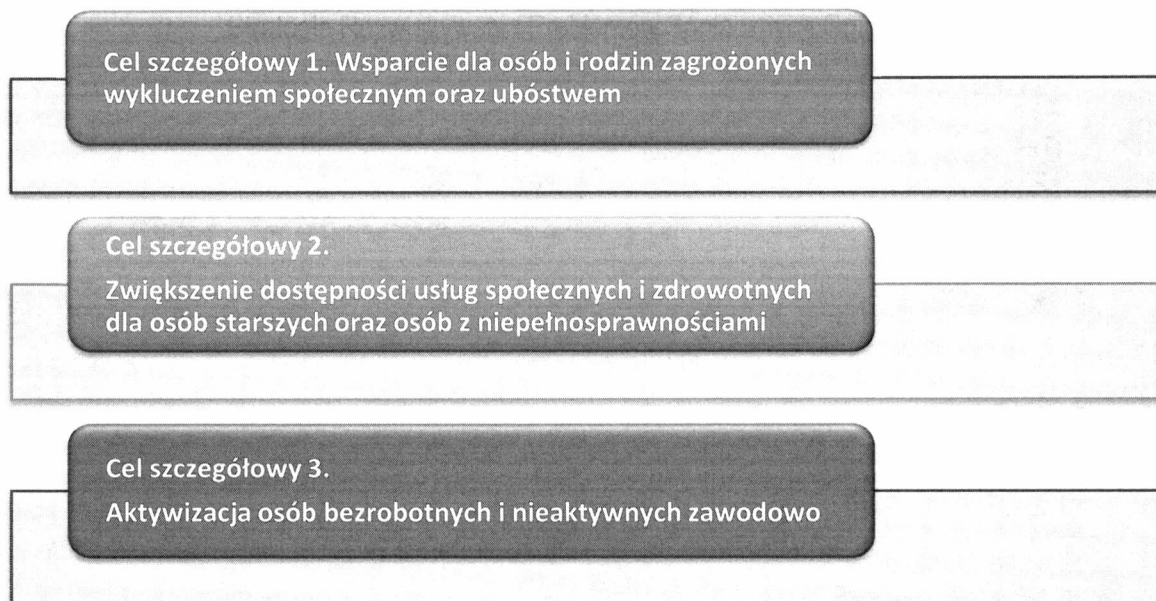
Wsparcie grup defaworyzowanych, przeciwdziałanie wykluczeniu oraz profilaktyka.

5.2 Cel główny

Integracja społeczna osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem

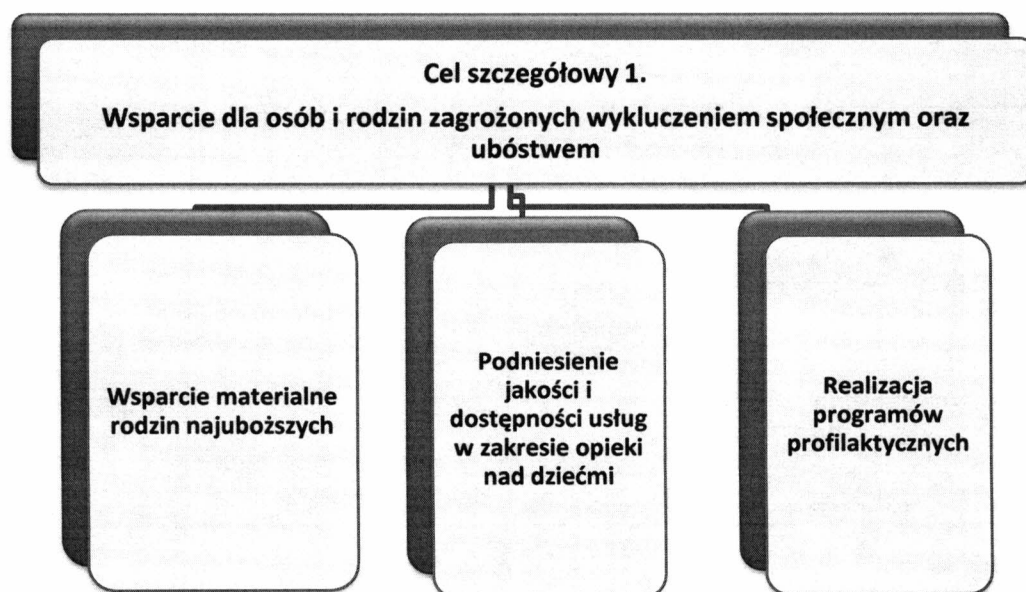
5.3 Cele szczegółowe

Rysunek 4. Cele szczegółowe Strategii

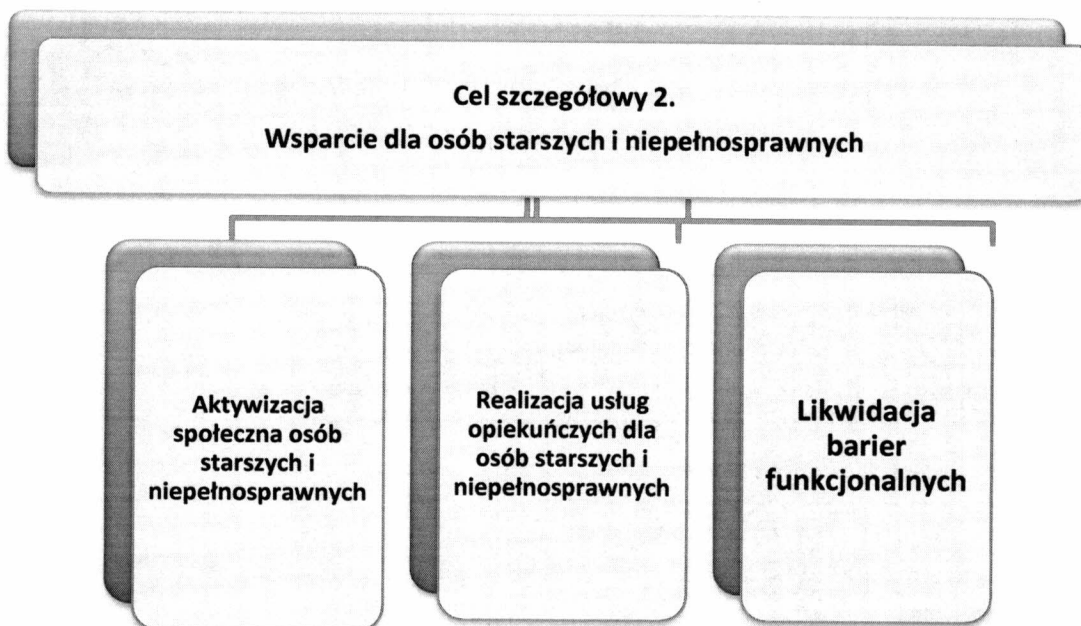
Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 5. Działania w ramach 1 celu szczegółowego.

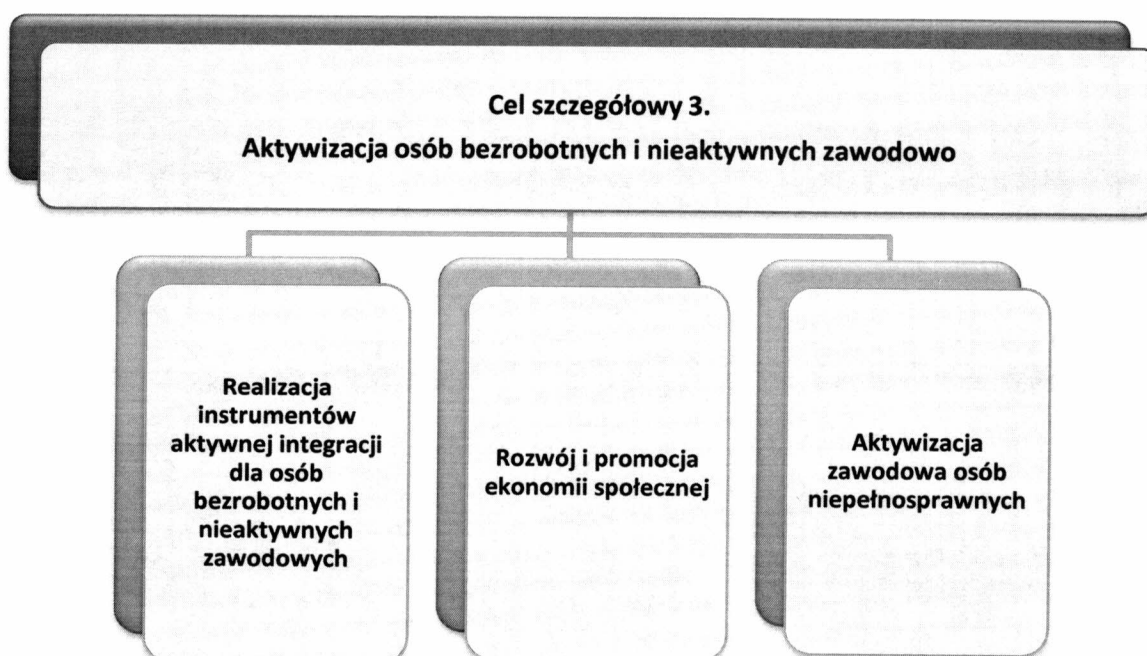
Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 6. Działania w ramach 2 celu szczegółowego.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7. Działania w ramach 3 celu szczegółowego.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9. Cel szczegółowy 1. Wsparcie dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ubóstwem.

L.p.	Działania	Harmonogram wdrażania działań	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła danych
1.	Wsparcie materialne rodzin najuboższych	Działanie ciągłe	OPS, NGO	Budżet Gminy; środki zewnętrzne	- Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa; - Liczba i kwota udzielonych świadczeń rodzinnych w ramach zadań zleconych; - Liczba zrealizowanych programów i projektów na rzecz osób dotkniętych ubóstwem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Podniesienie jakości i dostępności usług w zakresie opieki nad dziećmi	Działanie ciągłe	UG, OPS, NGO	Budżet Gminy; środki zewnętrzne	- Liczba dostępnych usług; - Liczba osób objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

3.	Realizacja programów profilaktycznych	Działanie ciągłe	OPS, UG, NGO	Budżet Gminy; środki zewnętrzne	- Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu; - Liczba udzielonych porad; - Liczba osób korzystających z porad i terapii	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
----	--	------------------	--------------	---------------------------------	--	--

Tabela 10. Cel szczegółowy 2. Wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych.

L.p.	Działania	Harmonogram wdrażania działań	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła danych
1.	Aktywizacja społeczna osób starszych	Działanie ciągłe	UG, OPS, NGO	Budżet Gminy; środki zewnętrzne	- Liczba programów aktywizacji; - Liczba osób starszych korzystających z różnorodnych form aktywności kulturalnej, społecznej, edukacyjnej i rekreacyjnej; - Liczba działających na terenie gminy	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

					ośrodków/placówek/punktów wsparcia i innych form organizacyjnych dla osób starszych	
2.	Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	Działanie ciągłe	UG, OPS, NGO	Budżet Gminy; środki zewnętrzne	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	Dokumentacja a podmiotów realizujących zadanie
3.	Likwidacja barier funkcjonalnych	Działanie ciągłe	UG, PCPR, OPS, PFRON	PFRON; PCPR; Budżet Gminy; środki zewnętrzne	- Liczba i rodzaj zlikwidowanych barier funkcjonalnych; - Liczba zorganizowanych wydarzeń dla osób z niepełnosprawnością mających na celu przełamywanie stereotypów i włączenie ich w życie społeczne	Dokumentacja a podmiotów realizujących zadanie

Tabela 11. Cel szczegółowy 3. Aktywizacja osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.

L.p.	Działania	Harmonogram wdrażania działań	Podmiot odpowiedzialny działania	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła danych
1.	Realizacja instrumentów aktywnej integracji dla osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowych	Działanie ciągłe	OPS, PUP, NGO	Budżet Gminy; Budżet powiatu; środki zewnętrzne	- Liczba zawartych kontraktów socjalnych; - Liczba zrealizowanych kontraktów socjalnych; - Liczba zrealizowanych projektów; - Liczba osób, które skorzystały z instrumentów aktywizacji zawodowej; - Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia; - Liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

2.	Rozwój i promocja ekonomii społecznej	Działanie ciągłe	OPS, NGO, PES	Środki zewnętrzne	- Liczba podmiotów ekonomii społecznej; - Liczba osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej; - Kwota środków przeznaczonych na usługi społeczne zleconych podmiotom ekonomii społecznej	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3.	Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych	Działanie ciągłe	OPS, PCPR, PUP	Budżet Gminy; Budżet Powiatu; środki zewnętrzne	- Liczba programów aktywizacji zawodowej; - Liczba uczestników programów	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

6. MONITORING, WDRAŻANIE I EWALUACJA STRATEGII

Na podstawie art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Cele i zadania realizowane będą przy współpracy społeczności lokalnej oraz różnego typu instytucji i organizacji. Dla powodzenia przyjętych założeń niezwykle istotna będzie ścisła współpraca wszystkich zainteresowanych podmiotów, aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza w gminie oraz dostępne środki na finansowanie zadań wynikających ze Strategii.

Postępy w realizacji strategii będą na bieżąco monitorowane przez Zespół Monitorujący, powołany przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej. Monitorowanie pozwoli na ocenę oczekiwanych wyników przyjętych zadań, w razie konieczności umożliwi zdiagnozowanie konieczności dokonania niezbędnych korekt.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Monitoring Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zostanie przeprowadzony w oparciu o wskaźniki finansowe i ilościowe. Bazą informacji, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą przede wszystkim informacje i dane Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy, innych instytucji i organizacji działających na terenie gminy dane GUS.

Poziom osiągnięcia poszczególnych działań będzie mierzony w ramach monitoringu na koniec każdego roku kalendarzowego. Poziom osiągnięcia każdego celu szczegółowego będzie mierzony dwukrotnie poprzez badanie ewaluacyjne na koniec

2025 roku oraz na koniec okresu realizacji Strategii. W przygotowaniu i przeprowadzeniu badania ewaluacyjnego Zespół Monitorujący, w zależności od potrzeb i zakresu planowanego badania, może korzystać ze wsparcia podmiotów zewnętrznych.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie rocznego sprawozdania wraz ze wskazaniem działań zrealizowanych oraz ewentualnych problemów z realizacją zadań wraz z opisem podjętych działań na rzecz ich przezwyciężenia.

Ewaluacja Strategii to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji Strategii jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria. Główne kryteria ewaluacji:

- **Trafność** - to stopień w jakim cele przedsięwzięcia są zgodne z wymaganiami beneficjenta, potrzebami lokalnymi oraz politykami i priorytetami partnerów. Projekt/zadanie musi wynikać z rzeczywistych potrzeb lokalnych.
- **Efektywność** - to ocena właściwego przekształcania zasobów, ludzi, czasu itd. w efekty; efektywność koncentruje się na relacji między produktami, rezultatami i/lub oddziaływaniem i środkami (w szczególności finansowymi) przeznaczonymi do ich uzyskania.
- **Skuteczność** - to stopień, w jakim przedsięwzięcie osiągnęło (lub ma osiągnąć) cele przy uwzględnieniu stopnia ważności tych celów; skuteczność porównuje to co zostało zrobione z tym co pierwotnie planowano.
- **Użyteczność** - to wszystkie konsekwencje wdrożenia Strategii – krótko i długoterminowe, bezpośrednie i pośrednie, pozytywne i negatywne, przewidziane i nieprzewidziane; oddziaływanie jest miernikiem oceny szerszych konsekwencji na poziomie lokalnym, regionalnym czy krajowym.
- **Trwałość** - to stopień jakim efekty Strategii oddziałują po jego zakończeniu; to prawdopodobieństwo kontynuacji tych efektów w długim odstępie czasu; trwałość może być oceniana z punktu widzenia możliwości jej utrzymania i rozbudowy w przyszłości.

Realizacja ewaluacji weźmie pod uwagę następujące fazy cyklu procesu ewaluacji:

1. projektowanie ewaluacji (strukturalizacja) – szczegółowe określenie kryteriów i elementów ewaluacji, wybór narzędzi obserwacji i zestawu wskaźników;
2. pozyskiwanie danych – zebranie danych koniecznych do analizy (danych administracyjnych – dokumentacji Strategii, danych pierwotnych i wtórnych, wywiady z uczestnikami i beneficjentami);
3. analiza danych – interpretacja zebranych danych (zestawienie danych i ich porównanie), analiza wykorzystująca takie narzędzia, jak weryfikacja hipotez, analiza przyczynowo- skutkowa, itd. – przy zastosowaniu metod statystycznych i innych;
4. formułowanie ocen – ocena efektów Strategii w odniesieniu do wcześniej sformułowanych pytań ewaluacyjnych.

Najważniejszym produktem badania ewaluacyjnego będzie raport ewaluacyjny, który będzie podstawą do akceptacji wyników prac zespołu ewaluacyjnego.

Zastosowana zostanie następująca struktura raportu ewaluacyjnego:

- podsumowanie,
- tekst główny raportu,
- wnioski i zalecenia,
- aneksy,
- zakres zadań wykonawcy,
- zastosowana metodologia,
- lista konsultowanych osób i organizacji,
- harmonogram badania,
- wykaz dokumentacji wykorzystanej przy ocenie.

Aktualizacja Strategii będzie dokonywana w wyniku monitoringu zjawisk społecznych rodzących zapotrzebowanie na pomoc społeczną i potrzeby wynikające z aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego

śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględnienia w strategii. Dlatego wprowadzanie zmian w zapisach strategii jest niezbędne.

W trakcie weryfikacji mogą powstawać zupełnie nowe cele szczegółowe i projekty dotyczące tych aspektów sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, których w okresie opracowywania strategii nie przewidziano.

W przypadku wykazania potrzeby aktualizacji Strategii, Wójt Gminy wskaże skład zespołu ds. aktualizacji, którego zadaniem będzie przygotowanie projektu nowej wersji dokumentu, zgodnie z rekomendacjami z badania ewaluacyjnego. Możliwy jest również nadzwyczajny tryb aktualizacji Strategii (tzw. aktualizacja *ad hoc*), gdy zmiany prawne czy inne wykażą konieczność dostosowania dokumentu do realizacji zadań bieżących lub pozyskiwania środków zewnętrznych.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Podstawowym źródłem finansowania działań wynikających z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą środki pochodzące z budżetu gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania.

Zakłada się, iż środki mające sfinansować poszczególne działania w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Wszystkie dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. W szczególności powinny je rozwijać i uszczegóławiać.

Zapisy Strategii zostaną uszczegółowione w następujących dokumentach programowych gminy:

- gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- gminny program profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- gminny program współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- gminny program przeciwdziałania narkomanii,
- gminny program wspierania rodziny,
- gminne programy osłonowe w zakresie dożywiania,
- inne programy, które mogą być wdrażane przez Gminę Ludwin.

SPIS ILUSTRACJI

SPIS TABEL

Tabela 1. Porównanie współczynnika feminizacji w roku 2021	18
Tabela 2. Ruch naturalny w gminie Ludwin w latach 2016-2021	19
Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Ludwin w roku 2021	21
Tabela 4. Liczba przestępstw stwierdzonych w powiecie łęczyńskim w latach 2017-2021.	32
Tabela 5 Struktura wydatków OPS w 2021 r. w podziale na zadania	38
Tabela 6 Struktura wydatków na świadczenia rodzinne	51
Tabela 7. Powody przyznania pomocy klientom OPS Ludwin w latach 2017-2021	52
Tabela 8. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.	59
Tabela 9. Cel szczegółowy 1. Wsparcie dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ubóstwem	65
Tabela 10. Cel szczegółowy 2. Wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych.	66
Tabela 11. Cel szczegółowy 3. Aktywizacja osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.	68

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Ludwin na mapie województwa lubelskiego.	14
Rysunek 2. Mapa gminy Ludwin	16
Rysunek 3. Położenie gminy Ludwin względem sieci dróg krajowych i linii kolejowej.	25
Rysunek 4. Cele szczegółowe Strategii	63
Rysunek 5. Działania w ramach 1 celu szczegółowego.	63
Rysunek 6. Działania w ramach 2 celu szczegółowego.	64
Rysunek 7. Działania w ramach 3 celu szczegółowego.	64

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców	17
Wykres 2. Liczba ludności ze względu na płeć	18
Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Ludwin.	20

Wykres 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Ludwin.....	21
Wykres 5. Procentowa struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe.....	22
Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w latach 2016-2021.....	23
Wykres 7. Wskaźnik obciążenia demograficznego.....	24
Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarki na 1000 ludności.....	26
Wykres 9. Osoby pracujące.....	27
Wykres 10. Osoby pracujące wg. podziału na płeć.....	28
Wykres 11. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Ludwin.....	29
Wykres 12. Osoby bezrobotne ze względu na płeć.....	30
Wykres 13. Podstawowa opieka zdrowotna - porady.....	31
Wykres 14. Uczniowie szkół podstawowych.....	32
Wykres 15. Powody przyznania pomocy rodzinom w gminie Ludwin w 2021 roku.....	54
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu ubóstwa w latach 2017-2021.....	55
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu bezrobocia.....	57
Wykres 18. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS z powodu niepełnosprawności.....	58